КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ШОАТТА
27
СЕНТЯБРЬ, 1969 шу.
116 (4753).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхчарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУЭЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

Самардийнахь Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза кхашка кІа дІадуьр. Дика дІадув ялат Тутаев Кьовсама, Какиев Имрана агрегатана. Норма 15 гектар йолча цу дийнахь царех хІоране 25 гектара тІа кІа дІадийр.

СУРТА ТІА: Тутаев Кьовсама Какиев Имранеч агрегаташ ялат дІадуьш я. М. Пламов сурт.

ПЛАН—ХАНАЛ КІИРА ХЬАЛХА

Лакхача къахьегама толамаша чакхбалахьаб пятилетка дийнагІча шера хьалхара шїс бутт Грозненски химически комбината боьхлоша. Продукцина реализаци ера шїс бетта план 24 сентябре кхоачашъбьй цар. Укх шасдесача шах дийнахь планах дайрхІачул соогІа реализаци ергьа итташ эзараш сомий мавха продукцена.

Комбината цехашта юкъе вьржа социалистически ихье хьалха дахк фехой вахенача цехий коллективаш. Цига къахьгта дика къахьегаш я В. Олифера, С. Седакова, А. Баева кулгалдеча цехий коллективаш. Ишта хьиаре къахьегаш, ханал дукха хьалха кхоачашъбьй шїс бетта заданн Б. Боудин керте лаьттача спирт воеккхача производства боьхлоши В. Догонадзе кулгалдеча синтетически дубитель арахецача цеха коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДУКХОГІА ХУРГБА МЕРЗА КХАЧА

Грозненски кондитерски фабрика коллективо шїс бетта план дерригача хьокхамашка диллача ханал хьалха кхоачашъбьй. Ер бутт чакхбалалехьа аленал соогІа 41 тонн кондитерски изделеш арахецаргьа заводо. Реализаци ергьа планах дийрхІачул соогІа 70 эзар сома мавха продукцена.

Хьинаре къахьегаш дукха болхлой бу фабрике. Цера бу карамельни масса кийчъяо Чуякина Неля, машинистка Чалаева Асма, баскантни цаха бригадир Громова Люда, дукхха кхьбараш.

С. КУДРЯШОВ,
Грозненски кондитерски фабрика директор.

СИХХА ДІАДУВ ЯЛАТ

Дика вІаштІехьалахьаш ялат дІадера болаш Ачхой-Мартана района «Овощевод» совхозе. Агротехнически дикагІча хана ялат дІадера дьржача якье хьалха латт Астамиров Махьмада кулгалду тракторно-полеводчески бригада. 900 гектара тІа кІан мукхи дІале дешош я бригада. Ялат дІадувргдола лаьтта аьха а кийчдаь а дальниал.

— Обработка ялехьа хІара гектара кхоккха центнер йолаш минеральни удобренеш тІайсай оаха кхашка, — аьлар Махьмада. Гексахлоран гранозани ххд молхаш а теха кийчдаьа дІадуйргдола ти. Групповой методах дІадув ялат 600 гектара тІа кІан 300 гектара тІа мукхи. Бахха 10—12 дийнахьа чакхдоаккхаргда уж баламаш.

Ши-кхо эн мара дац ялат дІаде доладаь. Ши агрегат я бригаде болх беш. Юкъера лаьрхІача 50 гектара тІа ялат дІадув агрегате. Дика вІаштІехьалахьхахь укхаза социалистически ихь. Балха белам тІабахийтара, дукха ялат дІаийнача механизатора хІара дешна ахчан премеш, карара кера тела Ше бийрахь лу. Хьалха латтараш хьоцхана Доска тІа дІаязбу.

Лаьтте оахача, дунна обработка ена, ишта хІанц ялат дІадувча къьстта дика къахьегаш хьабдагІа трактористаш Сагаипов Салех, Абубакаров Іумар Аслабов Ахьмад, Газбиев Абумуслим. Шоай сменин нормаш 120—130 процент кхочашдью царех хІарие.

Дилуш дац болхаме бІьстин ялат дІадувргдола лаьтта оахалга а, Баьцалвараш чуийна мукъалахьа лаьтта зиба оахаш латт. Болхлоштій дана бІайна кхача доаттабу укхаза. Чан белаш хул кийчдаь дуа хІама. Мукъаволчоа дешна керда газеташ да.

М. ТУМГАЕВ.

100 шу

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

БАЛХАЦАРА БЕЗАМ СОВБУВА

Тхьаь бхийтталагІа шу да «Ингушский» совхоза механизатор Саутиев Идрис юрта болхаме къахьегаш вола.

Кхелета кІэьик вар из эггара хьалха Псадахерча машинно-тракторни станце балха воагІаш. Нохара тІехьа дукха шинь баьча ахархочун воІ безамиш воламелар механизатора говзал карагерзае. Цу хана МТС чуина техника Іомахь воаллаше а «Коммунар» яха комбайн елар Идрисега. Кеэза балха венача хІамигача сагаі дикка тешам беннагла дар из.

Дика дагадоагІа Идрисаа кхоана комбайна руль бе йоалле а из кхий тІа вваччка а езалга дагоухаш ваь ца еш ше мьха йІахха бийса. Юртава дукха нат бахкабир ЧТЗ яхача трактора тІехьатессача кердача комбайна ялат мишта чуэц хьажа.

Вїт ца кьонк'беш къахьнагар Идриса цу шера, кулгуьа 500 гектара тІара ялат чуийцар цо цу шера ший комбайнаца. Иштта ххока тьоккьк дакхаэь воменна хьаргІа дучча ахчи делар пуина. Ший профессе дукха езаш вола хІамита са: деша дукхагІа йоаза гІертар техника.

ТІом лаьттача шерашка кхы а дикагІа къахьега волавелар говза механизатор. Ший комбайн трактора тІехьа а тессе сезонагІа 1500 гектара тІара ялат чуэцар цо.

Укх шера Идрис совхоза мастерски комбайнаш тоье вахь кийчвелча цІагІарбазию раьза хилаяар. «Тоъаргда хьона, хІинц-м салаІа а метаргда», — йоахар цар. Уж-м баккъуеш хургбар, хьабаккъда Идрисега магазар кхечаш лаьтта ялаташ бІаргадийча цІагІа вагІа. Кьонвелча саина хет из кадай болар а деш хагІаш тІа гІолла штурвал йолча из кьатІаоалаш вейча. Шийгача «СК-3» яхача комбайна тІа цо къахьега дукха ха а Цхьабокъа пуи комбайна бечча балхахь хьажача из мишта четалургдаш, хІана аьлча из цІаккха а боххаш бахкара тІера цо йоллаяць. Идриса доагІачча тайпар комбайна технически гІулакх лоаттадета да из.

Укх шера планах 180 гектара тІера ялат чуэца дехаш вар из хьалха латтача механизатора хІара дийнахь норма тІехкоачаш а ер 25—30 гектара тІара ялат хьокхар. Итт эн мара даьннадац ялат чуэца доладаь Идриса ший комбайнаца 320 гектара тІара ялат тьехкь вахьнача хана. Цу юкъагІа баркІалла премн елар пуина совхозо.

Укх деношка гидуаргаш чуэцачаш из вьшел тІакгІа вув комбайн. Сона вар совхоза кеоттера экономист Котиев Хьажбикар. Из вашаьрь хьалха латтача комбайнера йоачча цар. Цига цу бола баьча пхе дийнахь 60 гектара тІера бомараш чуийна вахиазар из, план 36 гектар йолча.

— Шийх бола тешам хІара шера чІоагІбеш хьаьорцІа Саутиев Идрис, — йоах совхоза директора Гатагажев Ахматгире.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

Октябрь бетта чотах

В. И. Ленина цІерагІча Грозненски механически заводо продукцина реализаци ера 9 бетта план 26 сентябре кхоачашъбьй. 25 сентябре кхоачашъбьй завода коллективо мехкаьаьтта сийрад продукцина реализаци ера план а. Ер шу доладелча дехь коллективо пачхьалханна бал пайда 70 эзар сом бе.

Л. ФОМЕНКО.

КОЛХОЗХОЙ [illegible] III-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

КОЛХОЗХОЙ КЪАХЬЕГАМА БЕРКАТ

Укх деношка Сунженски районерча «Восход» яхача колхозе кердача Устава проект юцаш собрани хилар. Беккха беце а, пачхьалкхенна пайда беш болхам ба из. Шоай доалахьарча хІамай хьурмат деш, лаьттана дертІа гІулакх деш, толацагІеи дикагІеи мел дар бахха иккхенххьаш колхозоша къахьегадаь да из шитта.

Укх деношка колхозхой юкъара собрани хилар кердача Устава проект юцаш. Берригача колхозхоша къоабалъяь тІайІцар Устава проект, кердар колхозашкий районни собрание баха вахалаш.

Москве хургйолча Ерригсоюзна кхоалагІча съезда дикача толамаца накъабаха дерхІ юртбоахьма артела къахьегамхой.

Из шитта хилар баккъду укх хІамаша. Колхоз вІашагІъелла дерригa шийтта шу мара дац. Юкъбаьнц белхаша доалхьа кхыметтел цкъа товр а яцар. Мадарра аьлча, керда боахаш билар колхозхоша пачхьалкхен новкъосталца.

ХІанз вІалла тара бац боахаш хьалхарча шерашка хиннача. Колхоза экономика лакхъеннай, тоаленнай къахьегача мах вахьна хьа, боахама рентабельность 48—50 процентага дІакхаьчай.

Владимир Ильич Ленин вен бІаь шу вызара сийна социалистически ихье баьиначча боахама къахьегамхоша дика толамаш хьахаз укх шера а. Мехкхоачашъяьй пачхьалкхенга ка бола ялат дохкара хьан, шїс бетта йола шурий план а.

Ка бола ялат 320 гектара тІа кхедьхар укх шера боахаме. ХІара гектара тІара 18,5 центнер кІа хьалар колхоза.

Хьайбай боахам а дегІабоагІа. Колхоз вІашагІъеллача шерашка хІара ІаттагІара эха бІаь-эха бІаь килограмм мара шура йоаккхаш цхиннаце. ТІеххьарча шин-кха шера из цхьа эзари эа бІаь цхьа эзари ворхІ бІаьи дур. ШоллагІа пятилетка хоачашъда кхоачаш лакхъенна. Укх шера бархІ бетта хІара ІаттагІара яьккхай цхьа эзари шин бІаьи килограмм шура. Цу гІулакхо тьаьхьа шу чаккхала йисача тайп план хьайбаш лелаераша толамца кхоачашъергІолга а планал соогІа дукха шура Даьллена дургхилар а.

Во лелац колхозе дулх хаинкхава гІулакх а. Хьайбаш хІана лоаман хьагІенашка лайаш да. Укх деношка лоам тІара ловзал Іе а доаладаь пачхьалкхенна дІадургда.

Дерригa колхоза дІадала дезар виъ бІаь ах бІаь центнер дулх за. Из укх деношка дІа а денна кхоачашъергьа колхозоша пачхьалкхенга дуки дохкара шера плам.

Шурий план ши эзари ши бІаьн центнер я. ХІанзалехьа дІаелвай цхьа эзари ворхІ бІаьи центнер. Хетаргахьа, декабрь бутт хьатІахкачалехьа йистедаргда шура йохкара шера план кхоачашъяь.

Планах пачхьалкхенна дІадала деккхарийла ба уж ши эзари йиъ бІаь шовзткъе итт центнер ялат. ХІьта дІаденнар цхьа эзари ах эзари центнер да. Юкъедсача ялата лаьрхІа хьажаІаш дІадургьа. ХІанз хьажаІаш чуэцаш ба колхозе. ХІара гектара тІара ткъаь пхийтта-шовзткъа центнер ялаpга дор деахаш ба уж. Цул соогІа, хІана хьокхаш генараш а да. ХІара гектара тІара ткъесаткъе центнер генарий йоал.

Белгалдаккха дезаш да пачхьалкхенна ялат дІадалара пхе шера план укх шу шера колхозхоша кхоачанаь хилар. Иштта кхоачашъергьа колхозникаша укх шера кхьйола культураш йохкара пхе шера план а.

ХІанз юртбоахама артеле деш дола дерттеpа балхаш да хьайбашта доакъар Іалашдергa, лаьтта оахилгa, гуреь дув ялат дІадувлагa, генараш чуэцилгa. ДІадуваш дола ялат дикача фух да. Из дІаде лаьтта дика тоадаьд механизаторашa. Цига болх беш шинь агрегат я. Нормаш тІехкхоачаш а ер ялат дІадувча дика болх бу трактористаш Хациев Мухьадиев Акиев Бекмарзаса.

Лаьттанцарен хьайбашкарен йоакa продуктащ дертІа дилийтара паьхьаш лехаш, торонаш гучайохаш доккхий гІулакхаш кхоачашдаь шига. Масала, укх тІеххьарча шерашка дикка дохьабй кІина, шурий центнерга дІабода мах. Нагахь санна хьалха кІи центнер экихарга дІабода мах мах соьмга дІакхоачаш хиннабале, хІана цхьа соьмаш ах соьмага кхоачаш лехбаь да. ДІадахача шера генарий центнерга ялх соьмах соьм мара дахадар. ХІьта Іаьнна генарий центнерах хьалу туриййтта соьм ткъо деншиг. Иштта чухальбаьккхаб шурий центнер дикхарга дІабода мах а. Хьалха 30 соьм йолар шурий центнега, совхоза мукъа дІадахар алхайтуа соьм ах соьм мара дацар. Укх шера кхы а дехагІа хила деза хьайбай продукташ яхарга дІадодар. Цу хІаммах хьачуда колхоза хьатІабоагІа пайда. ДІадахача шера колхоза тІабена пайда ши бІаь кхоаттъе пхиь эзар соьм хилар. Укх шера колхозхоша лаьрхІад 320 эзар соьм пайда бе.

Колхоза экономика лакхъеча хьинаре дикъа лоац механизаторашa, хьайбаш лелаераша, кхыча болхлоша. Юртбоахама артела коллективо сий деш ба трактористаш Хациев Мухьадан, Ажигов Юсеш, кхьбараш.

Хьалха кхоначаь тарa ян вот. Хьалха цхьакха цІа ца даргІаш лаьсса хиннача моттиге хІана бІаьрича юрт йиллай. Ши бІаьнега дІакхоачаш цІа да юрта. ХІара цІагІа эзар санна радиоприемник, телевизор а. Дукха колхозникаш ба легковой автомашинаш, мотоциклаш шоай доалахьа йолаш. ХІара цІагІа байсаш легалу Ильича лампаш.

Шера социалистически ихь а йоаржаь дикачь толамашца дерригa гуйІни балхаш чакхдахарца колхозникий кхоалагІча Еррисоюзни, съезда накъабаха а. Ленински Юбилейни сийлен грамотеи медалаш вяккхара кьовсам лоаттабеш ба боахама къахьегамхой.

О. ШАДИЕВ.
Юрта боахама опытни станце сотрудник.

24 САХЬАТА—ШИ ГЕКТАР...

РЕЙД

Назьсарера «Назрановский» совхоза укх гурахь планах 2550 гектара тІа кІан мукхи дІаде безаш я. Ялаташ дІаде доладеннар, баклхл аьха лаьтта ахаиел соогІа мара дац — 1720 гектар.

ХІьта дукхьал ахарах мича деал лаьтта кийчдара гІулакх. Маккхаш даха, тоаде деза из. Иштта кийчваь лаьтташ кІезига да хІана совхозе.

ХІьта эба аха дева укхаза укх шера 2500 гектар лаьтта. Цох хІанзалца аьхар — 300 гектар.

Из болх ба лаьтташ аха доладича дена бизлача шин бетта укхаза гусеничи трактораша баьр. Уж совхозе ткъаь итт я. Царех ахаш хийцца дийнахь а бус а лаьтта аха йиш йолаш кхьча балхех мукъа хиннай. ТІаккха дІалаьрхІена царех хІаране дийнахьи бусси оахар ши гектар соогІа лаьтта мара дац.

ДІайха, хоза ди дар тхо Дошлакъий-Юртарча отделене кхаьчача хана. Кхо сахьат чола доаллар, ХІанз дІаоттайича санна латт коа гусеничи ши трактор, «Беларусаш».

— Шун пхе «Беларусах» кІана лаьтта оахаш масса ц? — хетт оаха бригадирга нов. Джамбуриевга.

Цецваьлар бригадир.

— Пхьанкха а ян-кх. Леламетаргдий лерна укх урхенашкеь аьлепикен гІолла?

Иштта кхоь укхаза уж тракторaш, лаьтта а ца оахийташ. Кхы вІалла не хІама ца хилча кхашка гІолла машинашта меттел дІай-хьай хехе. Юрташка а лел уж дем гІеттабеш. Совхоза «Крокодила» а хоам бера цу гІулакхах. Нагахьа санна управляюш, бригадир, учетчик дІа-хьа ваха гонр е машина йоацаш вусе шорта «Беларусаш» а царна совхозе деш хІама а доацаш. Пурукхьа, йоах «Крокодила» дІа-хьа ваха транспорт ца кхаш лелхьачул дикагІа да Дошлакъий-Юртарча. Лаьтта-Юртарча отделене кара кулгалхоша санна шоашта цхьаьца «Беларусь» хьалаьцача.

Лоаша аьлча «чоркаш» йола тракторш цу лоаттІнеча балха юкъехийта рвьла бец совхоза кулгалхой.

Цул соогІа дертІа пайда эцаш укхаза гусеничи тракторех а.

— Паттахьа машино хьаяхьа гІулоса хьекха хьажкІаш Іо а тІеш латт Муцольгов Юсана цІенна «ДТ-75» яха трактор.

— Масса машин йоагІа хье волча дийнахь? хетт оаха Юсапага.

—5—10,— йоах трактористa. Цкъаш-шоаза тІагІолла трактор дІа-хьа лаьттача йоал са болх. Цудукьа дийнахь дукхагІа йоалча хана салоІаш хул со.

— ТІаккха дийнахь ца вер байсана оахана тІа кхаметтаетта ду кургза укхо'ш. — аь оаха низ болча трактора бІара а хьежаш.

— ХІанзалца-м тІехьадийзазац пуна нух.

— Хьона укх тІа болх беш кхы сагa вий?

— Ца аьлча а вам аьлча а пийса хургзолаш да.

Из пхьа масал мара дац оаха доалладаьр. ЦаІ трактор гуррацо шоана цу йоккхачо совхозе бийсанна кхашка лаьтта оахаш, кхыбола болх беш.

Геттара айдаь из гІулакх дийнача, кулгалхоеx бехи баьккхача пхьа-шинь арейоал. Цар тата а кІезига баьхьерашехьа нуж.

Нагахь санна хІара трактора боагІаш бола мукъ дІатІа а билла дийнахьи бусеш 8 гектар оахийташ трактораша болх байта баларе хІаналехьа аха тракторашa аьха дахикка хургдар деррига лаьтта.

ХІанз кхы а желбеннаб укхаза лаьтта ахара беит. КІа дІадуича укийт гусеничи трактораш. «Беларусаш» хьалха санна юстра я.

Иштта пайда ца техникаx «Назрановский» совхозе. Юкъера лаьрхІача 24 сахьата ши гектар лаьтта оах укхазарча гусеничи трактора.

О. МАЛЬСАГОВ — совхоза звеньевой, Х. ПУГИЕВ — колхоза халкъа тІехьожийтхой группа председатель, М. ЗАНГИЕВ — газета собкор.

ЖА ДУКХАГІА ДЕБАДАРА

ХьатІалоагІача шера дола из гІулкн вІашагІтеха дьыхаз Назрани района колхозашкea совхозашкеи. Из шу дІаделлу 1 октябре. ХІана эггара хьалха ах лелар ца дахкача жена осеменени еnna. Из дика чакхъелларах тийша хуьйла дукхагІча дьыкье ца дебала хьайбаш лелаераша тІа шийна декхараш кхоачашдеча. Жена хьежаной эггара хьалхара дехказ ца хІанз цу гІулакха эша дуистам кийчъяр, тиккагІча фух дола чой хьокстадар, дакха из ххоястетара вечмеши. Болаш тоадь кийчъяр, осеменени ерйола тоадикаш хийббар кхьлалаш. ДикагІа хургда ший Ікъе вола техник воккхагІа вола ца Іу ше хуле.

Из лелахІаме кампани чакхьяккхара мел эшар хиннахьа Іалашде деза. Эггара хьалха ер дезар та республика дикагІзача боахамаша цар дикача фух дола жа леаттаргдолаш договораш дар. Жена осеменени яна из болх боваш бола опыт йола мах харжа беза.

Белгалдаккха дезаш да цхьанца йолча моттигашка из гІулакх во латташ хилар. Масало, «Красное знамя» яхача колхоза Айдаров Айюп воаккхагІвола жа Іу волча бригаде из болх бе ши сагтохьа. Цу тайпара бригадаш а хІара боахаме. Цудукьа тІехьа из доахаш укх шин-кхь дийнахь пига тешшаме нах бахха хьошабе беза кулгалдош.

В. ДЬЯКОВ,
Назрани района юртбоахама производственни управлене зоотехник.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Хьалхь йоалаш хатт Байкала берда йистера целлюлозни завод.

Тахан Байкала бардашта йистера мекха тайп-тайпарча чиниташка уз кІайяь целлюлоза, хІамашта тІехьерчаду кьахат. Укх шера вайхьа йолхама 55 эзар тонн кордонни целлюлоза дургьа заводо. Укхаза хьаьй «супер-супер» аха тІех чІоагІа целлюлоза.

Предприятиэ шоллагІа эргІа а хІанз болх ба йолахийта чийчеш. Из йистелькхечуя тІехьагІа 200 эзар тонн кардонни кІайьче целлюлоза арахецаш кургьа завод.

Сурта тІа: Байкальски целлюлозни заводе.

Э. Брюханенко сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВЕ КХАЬЧАЙ БОЛГАРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА ДЕЛЕГАЦИ

МОСКВА, 25 сентябрь (ТАСС). Тахан, «Болгаре Халкъа Республика — 25 шера социализма новкъа гІолла» яха юбилейна вьстаица хьаелача Москве еай БКП хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета Председатель Тодор Живков керте латта Болгаре Халкъа Республика делегаци.

НРБ-ен СССР-ен пачхьалкхенний байзаккашца кийчъача Внуковски аэродроме делегацига накъабахар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, кхыбола офицальни нах.

ДРВ керда президент

ХАНОЙ, 24 сентябрь. ТАСС корреспондента С. Афонина хоам бу:

23 сентябре Ханое хиннача Вьетнама Демократически Республика кхоалагІа хержача Къаман собрание пхелагІча сессе Вьетнама Демократически Республика президента посте хержав новкъост Тон Дык Тханг, вице-президента посте — новкъост Нгуен Льюнг Банг.

Берригa депутаташ тІа а болаш хиннача сессе балха кулгалдеш яр Тон Дык Тханг, Ле Зуан, Чыонг Тинь, Фам Ван Донг, Хоанг Ван Хоан, Во Нгуен Зиап, Нгуен Зуй Чинь юкъе бола сессе президиум.

Новкъост Хо Ши Мина дагавехха а гІайтта цхьан минута йист ца хулаш латтарла цун сий' дир депутаташа.

Новкъост Хо Ши Мин дагавоахаран мехка халкъа-демократически Іалдал чІоагІдара деккхарштен хетадаь дІаьххн къамаьа дир сесе Къаман собране Массазарча комитета председатель Чыонг Тинa. Цун къамаьл чакхдаьнначул тІехьагІа ІоийІшар президента Хо Ши Мина весет. Вьетнама къахьегамхой парте Центральни Комитета кхайкарал, новкъост Хо Ши Мина кхалхавал дувзадена цунцара кьасташ ПТВ Центральни Комитета аьнна доаш.

ШоаттагІа гІоараш тохаш тІайдар новкъоста Тон Дык Тханга дай къамаьла, шийх тешам боларах Къаман собраненa бакхал аьнар из, дэш делар президента Хо Ши Мина васкетшш кхоачаш а деш, из берригa ший даьхенна, халкъа, революцена гІулакх дара дІадургхьдар.

Бийха сессе боадабир хІанз Ханое бола Къулбехьен Вьетнама мукъахьаккхара Къаман фронта Центральни Комитета Президиума председатель Нгуен Хыу Тхо, Вьетнама къаман демократически машар безачей низий Союза Центральни Комитета председатель Чинь Динь Тхао, Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства председателя заместитель Нгуен Доа, Къулбехьен Вьетнама Республика ДРВ-ерча председательствана керте латтача деккхараш кхоачашдеш вола Нгуен Фу Соай.

Ханое дІайоаржаьча лоацца биографически справка тІа йоах:

Тон Дык Тханг 1888 шера Къулбехьен Вьетнаме — Лонгсуен яхача провинцерча боллачун дезале вийна. 1919 шера французски морякашца цхьана Тон Дык Тханга антивоенни выступлени ю къоаз Советски Республика тоІне бІу бахийта лаьрхІача французски империалистий плана дукьхаш. Французски кема тІа Ше байракх уpагІтеслар Тон Дык Тханга, Россе хиннa Октябрьски революци цуна даькъала а юкъаш, из бахьан долаш лаьцав.

1929 шера французски колонизатораша хьо а лаьцa чу а велла, Пулокондор яхача тІайрен тІа набахта яккха 20 шу ха техай Тон Дык Тханга. 1930 шера деиз — Индокитая Коммунистически парте член.

Дукхален тІом лаьттача пхе шера а машар бахьча гІехьагІа лена хІанзалца а бехкІоахаме партийни пачхьалкхени болх беш хиннав Тон Дык Тханг.

1960 шера Вьетнама Демократически Республика вице-президента хержав.

Нгуен Льюнг Банг 1904 шера Хайфонге юртарча кьеча хьехархочун дезале вийна.

Боккха политически организаторски болх баьб Хайфонен Сайгонен болхлошта юкъе. Цкъа санна дукхаза а лувааш чуийккхав. 1931 шера набахта яккха 20 шу ха техай, пхьабекъда шоллагІча шера набахтара вадеа вьтув балнай цун. 1933 шера юха а лаьца а лаьца заллаца набахта вьлла суд яьй. Итт шу дайнначул тІехьагІа — цІаькха а вод набахтара.

Бехкхоахаме партийни пачхьалкхени болх беш хиннав Нгуен Льюнг Банг.

ДАИМ НАХАЦА

«Электроинструмент» завод болх бе йолаен-нача хана кIеанга бар цигЪ специалисташи горза болхлойх. Дукха-та доацаш гIадбахар завода кулгалхой дика опыт йолаш а болх дика беш а йоla инженер-конструктор, гIалгIай кхалсар Банхаева Мад-дан балха ча.

Дукха ха езаяар Маддана коллективана Iеа, предпоните мела а иза бола а оагIонаш йоза, дукхагIа терхам гIабахийта безаш дар бул ха.

Бетта капитальнии юкъерех ремонт е езаш атт — шийтта станок хулар Маддан конструк-тор йолча отдела ре-монтно - механически цехе. ХIара станока мнесехк эIамита а Ван-ана а батхал хулар хув-па езаш. цаьна чертежаш уьт-тар Маддан яр. Цул совгIа шоай балхах боксенна кхеташ боацана болхлошта новкъостал дора.

Цхьан дийнахь завода партий-ни бюрос агитатораш чIоагIбеш хана Маддан а яхийтар парча юкъе. Цу гIулакхо керда бехкто-кхам тIабиллар Маддана. Мехка а доззол вахьа а хула керлада-раш ха, уж болхлошта дIадовлий-та, къахьегам лакхбу ньхъан хьйча дезар дуп. Дика дог лоа хIаю инженер цу гIулакхах а, дукхий халкъаьна юкъера хьалаш дуп-паш це беседа еча хана Маддана-га аалувеIа гуллу пенора беррига болхлой. Шоай кIезиг дукха дукъа ха хилча Маддан йолча болх завода кхалнах. Дукха хьал дар пунпа хатта хIамаш. Маддан а я массанена тIеро, дукха ела цуна завод, ерриг коллектив.

— Сога Iелан сай дика а ва в новкъосташка на хайтача, цтош хул сова гIо де кийча. — йоах Маддана.

Цхьабакъда говсосета деппута-та, коммуниста, инженера-конст-руктора — Банхаева Мажита Мад-дана шийн кертара дезар лев-хIар болх дика бар, шийн квали-фикаци лакхьяо ха. Цулгаьа ма-шинашъерий техникум, сайрий-нара технологически институт, Олессера балха говзал лакхьара лаххара заочни курсаш яьа яе а, дукха дош цо керда литература, Iомаду шийн профессергIа дувзадет-на дола керда мел дар.

Дика рационализатор а я Маддан. Цо оттаьа дукха лоархIаме рацпредложенеш производствана юкъебихьай. Цо оттаьча черте-жах яьй заводера «Гровера» шай-баш зеда станок. Ленинградера, Ростовера, кхыча городашкара хьахьйтхьеш хинай атта на нийс-лу «Гровера» шайбаш. Дукха халонаш найслова завода из бахьан долаш. ХIанз уж хьаш Маддана еннача предложенех ньча станокаца. Шортта гIулакхаш за Маддана чIехь-тIайоагIача хана чакхдаха дезаш. Цуи вIаштIехь-заргIа уж кхоачалде.

Ам. ПЛИЕВ.

СУРТА ТIА: инженер - кон-структор Банхаева Маддан.

Автора сурт.

Дийнча къахьегамо толамаша илгьера «Красный молот» заво-да коллектив шийн Машинашъерий дезача цIайна. Дукха бо завода дика къахьегаш болхлой. Царех ва № 3 йолча цеха токарь Ахматха-нов Салам. Шийн норма массаза 160—170 процент кхоачашбо цо. Хийцце дIалу Салама шийн говзал кхьонча болхлошта. ХIанз цо Iо-моду Золотарев Геннадий.

Дика общественни, рациона-лизатор ва коммунистически къа-хьегама ударник Ахматханов Са-лам, Городской Совета депутат а ва из.

СУРТА ТIА: (аттехьа) Ахмат-ханов Салам шийн ученицца Зо-лотарев Геннадица.

И. Плиева сурт.

Хьалхара моттиг яккхара

Ленинни кхойне-гама дикте а бетта зе-кхий толаш доах Грозненски «Элек-троприбор» завода коллек-тива. Завода хIара шина-лийна болхлой коммунистиче-ски къахьегама ударник яха сий дола цIи лелаю, хIаьта 25 цеха, сменана, участкана коммунисти-чески къахьегама коллектив яха цIи еннай.

ТIехьаесаш ньабакха биргаза, цех, участок яц заводе. Укказа аракийна продукци цай бесшё-либе меттел мехка дуккхача мот-тигашка йовзаш дика лоархIаши а. Юбилейни шера хьежача сбцI алистически яхье хьалхара мот-тиг лелаю цох. Гребнеех неве латтача № 2 йолча коммунисти-чески къахьегама цIи лелаеча бета коллективо. Укх шера бархI бетта 6.1 процент лакхъенний цехе къахьегама овсарле, арахе-нача продукцега гIабода мах пла-нах лаьрхIачул 1,2 процент лох-баьб. Ил бахьан долаш дукха гайда хинпай паччхьалкхена. Белгалъякха йоагIа тьинаре къахьега мастера Л. Шкодноз кулгалду автоматически лине коллектив, мастер А. Пингова керте латта сборкай участкаш, коммунистически къахьегама ударникаш Т. Митрошкина, З. Елизарова, А. Чабкина, Ш. Геха-ева, кхыбараш.

— Йиле бетта план 29 сентябре кхоачашъергья оаха. — йоах шийн коллективах дог уийна бол-ча цеха начальника нов. Гребне-ва. Цо яхачох теша мегаргхилар хьалъех цеха белхлоша доахача лакхача толамаша.

Иштта дика болх бу коммуни-стически къахьегама цIи лелаеча № 4 йолча цеха коллективо а. Хьан вовзаш цу цехе къахьегаш вола плотник П. Резаев, электро-монтер Р. Уелев, слесарь А. Ле-мешенко, маляр А. Санеза, сле-гарь-жестянщик З. Асуханов. Шоай норма 130—140 процен-тах кIезигагIа кхоачашъяц царех цига.

Дукха ха яп Ушаков Владими-ра № 1 йолча цехе болх бу. Сле-сарь сборщик ва из. РЭМ-300 в яхача машина аттхалаш вIашагI-еха Владимира. Каллектива сий лакха лоаттадара шийн ниа из кхобеш къахьег цу къонача бол-лача.

Иштта къахьегарца шоай сий лаккхараш кIезига бац тха за-воде. Цудуха производственни план хапи толамца кхоачашъеш хьайоагIа завода коллектив. БархI бетта задани кхо ая хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа 190 эзар сома мехьа продукци ара-хийнар тха болхлоша. Шерагара шерага шерду «Электроприбора» завод. Соцка укх хаьлачул шоа-за дукхагIа продукци арахеш укх шера. Планах лаьрхIачл совгIа 42 эзар сома мехьа продукцеча реализаци яьй, юкъера дIалахь-хIача 1,2 процент лохбаьб товар-ни продукцега дIабода мах, 1.1 процент лакхъенний къахьегама овсарле. Лоацца аьлча, 3413 эзар сом балансови пайда хие-наб завода.

Уж хьокхамаш атта даьхадаш. Буташ, байы болча болхлоша, инженерно-технически болхлоша, ерригай коллективо машинашъе-рий цIейна паккъабоагIаш кийч-даь къахьегама совгIат да из.

Болхлой культурно бытови хьал тоздара чIоагIа тербе ю завода кулгалхоша. Керда хьал-даьча цIеношка болхлой дезал бIха хоннар традиции а хиппа дIаоттаяд укхаза. Иштта август бетта 48 квартир йолл цIа хьал-даь. Иззамо цхьаьнка керда цIа хьалде доладаь. Хьалхарча ах шера 140 моттиг йола берий ясли хьалъяьй. 1970 шу долалуш 350 сага лаьрхIа йоккха столови, 500 моттиг йолл клуб-библиотека, йоккха спортивни зал, болхлошта салаIа вона яьалье йилаергйодаш я. Иштта шоай йоахо елга дага а кхеабаш хьинаре къахьег заво-да болхлоша. Ухе шера план хIаналехьа кхоачашъьй товара-ша Е. Письменне, З. Могушкова, фрезеровщицаша З. Кичукова, Ю. Кеьынова, В. Жукова, слеса-ра жестянщика З. Асуханова, кхыбараш.

Б. ГЕЛОВАНИ,

Грозненски «Электроприбор» завода профсоюзни комитета председатель.

СУРТА ТIА: В. М. Ушаков ший балха тIа.

И. ПЛИЕВА сурт.

1970 ШЕРАРА ЭКОНОМИЧЕСКИ ГАЗЕТА

КIиранна цхьаза арадуьлача КПСС Центральни Комитета «Экономически газета» дIахо хьу ях бIаь шу хьалхагIа, 1918 шера, арадуьла доладенача «Экономи-ческая жизнь» яхача газета тра-диции.

«Экономическая жизнь» яхача газета редакцега дайтача письмо тIа Владимир Ильич Ленина яз-даьд: «Газета вай экономика хьа-кхехьа хан-ханнахьен бакъ йо-лен сведенеш толаш йола орган хинна ца Iеш, цкъа-дале, иштта цу сведенешта анализ еш, про-мышленноста, иштта кхычоа дола дар дукъа нийса выводаш яра царна (кхнаи наькъаца обработ-ка еш, шоллагIа-дале, хIаьта юххера а, экономически фронта беррига болхлой тIехьакхебеш, боарамагIа отчет толга вIаш-тIехьдоахаш, толаме болх хесте-беши дер тIа боаца, тIехьабися, болх бопаш боаца цу предприя-те, е учреждена, е боахама дае-къа болхлой массане судага дIа-душ, иштта кхыдараш деш йола боевой орган а хила доза, кхоа-лагIа дале».

В. И. Ленина цу указанеша та-хан а тIехьа белгалдоаккха газета керттера лостам.

1970 шера Советски Союза хал-къаша, деррига прогрессивни адамаша белгалдоаккхаргда Ком-мунистически партин Советски паччахьалкхеи хьонь В. И. Ле-нин ваьча дийнахьа деха 100 шу дизар. Деррига советски кепа-йоазоно а санна, «Экономически газета» дIахо хьорга «Ленински экономически лекторий» яхача рубрикана кIал язъеча статьяй цикл. Статьяй авторищ хургба боккхий Iилмахой, партийни паччахьалкхени кулгалду лен-телаш. Цкъа а дехар маркснст-ски экономически теори, комму-нистически общество хьалъара практически проблемаш кийчъяра дахьеаа В. Н. Ленина роль хьахьокхар. Къаьстта выпускаш арайоахаргьа социалистически экономика хьаяран бола ленински хьехам кхоачашбара лоаттабеча къовсаме советски халкъо доаха толамаш хьахьокхаш.

«Экономически газета» оагIонаш тIа йоккха моттиг хетою марк-систско-ленински экономически теорена еча пропагандана. Дукха ха йоацаш кепаетташ арайьхкад ьыньай кердача программаца хьежжа йолча социализма поли-тически экономе хьакхехьарча лекцей - выпускай цикл. ХьетIа-доагIача дешара шера марксиз-ма-ленинизма университеташкен партийно - боахама актива семи-нарашкен деша ухараша долча новкъостала редакце кепатеха араяккха лерхI халкъа боахама доал дарен планировани ярен проблемаех йолча выпуский цикл.

Газета оагIонаш тIара йоккха моттиг дIалоацаргья технически прогресс сихъярен производства эффективность лакхъярен, про-мышленносте, юрта боахаме, гIишлошъеча, транспорте, произ-водственни йоацача сфере боаха-ма реформа чакхъяккхара деша-шI. Цу проблемаех ала доги дург-да предприятеи болхлошта ди-ректораша, цехий начальникаш-та, мастераша, экономисташта, хьалха латтача болхлошта. Редак-це лерхIар — ерригача заводской службашта ховл леладира кердача хьалашка бу болх хьахьокхар.

Реформа дешаех лаьца язъяь официальни материалаш а кора-йоагIаргья газета тIара из деша-раша. ХIара номер тIа кейб-таш хургаа дуккъ лалкъашта юкъерча комиссе беча балхах до-ла хоамаш, методически материа-лаш, боахама реформа проблема-ех йола решенеш.

«Экономически газета» — мехка алха цаI мара йоаца орган я промышленноста балха хьакъе-хьара сводкаш хIара бетта кепа-етташ.

«Справочни истола» тIара газе-та дешачоа корайоагIаргья тайп-тайпарча экономически дешаех йола консультацеш. Йоккха ква-лификаци йолаш болча специа-листаша, кулгалдеча паччахьал-кхеи болхлоша а иштта жоп тел газет дешараша къаьст-къаьста доча хаттараша.

Газета тIара корайоагIаргья тайп-тайпара профессеш йолча нихах язъяь материалаш. «Завод-ской болхлочуя трибуна» яхача разделе кепеттаргья директорий, инженерий, экономистий, партий-ни, профсоюзни, комсомольски ор-ганизацей статьяш. Мастера оагIуа кийчъергья производства тайп-тайпарча доакъошкара опыт-ни мастераш юкъебахача общест-венни редакце кулгалагIа.

Инженераша, заводской рацио-нализатораша, изобретателяшта лаьрхIа газета хIара кIиранна ке-петтаргья «РИО» (рационализа-ци, изобретени, новинки) яха оагIош.

ХьетIадоагIача шера газета кепатеш арайоаккхаргья комсо-мольски организацешта новкъос-тала йолча материалий сери. Ком-сомольски дешара системе произ-водственни коллективай гIулакхий керттера проблемаш Iомаегта вIаштIехьдаккхаьа дергдоаши лаьрхIад ВЛКСМ ЦК-ас. Цу гIу-лакха эшаш йола тематика чIоа-гIьяьй. Цу тематикега хьежжа «Экономически газета» кепатеча арайоаккхаргья «Производственни коллективаш йола беседаш» яхача выпускай цикло газета статьяш лоархIаме пособи хургья комсо-мольций производстверча кагир-хой экономически дешар вIаш-тIехьдаккхара.

Газета дешараша хоаш да, юртбоахама оагIош «Экономиче-ски газета» хиддаиза кепеттилга. ХьетIадоагIача шера шерьергья оаха «юрта боахама экономика проблемаш» лаьца еча выступле-ний раздел. Цига хозрасчет сов-хозашка юкъеяхьар, колхозашка боахама чутъара расчет вIашагI-йоллар колхозаштен совхозаштен кулгалдара практика, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбак-кхар, юрташ юкъа хьалъар, специ-алистий болх вIаштIехьбаккхар, колхозни совхозни производст-во дегIаахара анализ яр — уж а кхидола а дешаш юрташкарча газета дешаргий уйла тIагIоргйо-лаш хургда.

Советски предприятей болхлош-та хьашт я вежарашха долча со-циалистически мехкий предприя-тешкарча экономически балха опыт. ХIара номер тIара царна корайоагIаргья производство вIа-шагIйоллрах, технически прог-ресса стимулировани ярах, Iилма-технически информаци кийчъярах, инженерни экономически служ-бай балхах йола материалаш. Га-зета экономически обозревателя-ша даим кийчъергья капитали-стически паччахьалкхений эконо-мика дегIааярах, капитала мех-кашкарча классови къовсамах йо-ла обзораш.

Иштта да кIирагIа цхьаьза ара-дуьлача газета 1970 шерара керттера лостамаш. Тхо гIад-гIорга, нагахьа санна газета де-шаргва экономика проблемаш тха газета тIа кIоаргагIа дешара тIеерзаьь шоай предложенеш баккъаьа летараш юкъедахье. Доаха бераал а бьлаш тIа-зарья оаха шух предложенеш.

В. БРУНЬКО,

«Экономически газета» Кав-казско отдела заведующи.

Партийни вахар

ВО ХIАНА ЛАЬРХIАР ПАРТКОМА БОЛХ?

ОТЧЕТНО-ХОРЖАМА СОБРАНЕРА

Коммунисташа чIоагIа уйла тIа-яхийта ладийгIар «Красноармей-ский» совхоза партийни комитета балхах лаьца яьча отчетни докла-дага.

Болхлойи специалистийи кол-лективо шийн хьинар ца кходен къахьийга хилара тешал ду. — йоах доклада тIа, — пятилетка эзланеш кхаь шера дулх кийчда-ра 62 процентал тIех, шура кий-чъяра 73,5 процент, шекара сел-кла кийчъяра 85 процент кхоа-чашъяь хиларо. ПланагIа лаьрхIа хинначул 12,6-аза дукхагIа дех-каз дIат паччахьалкхенга, хIаьта баьцалараш кхелареи кийчдареи гхе шера план соахкхе а 100,8 процент кхоачашъяьй. Совхоз зоккхий зенаш хулаш хинна ше-раш дIадахад.

Юртбоахама продукташ дукха-гIа яхараи боахама экономики кийрац лоаттабеча къовсама хьал-харча юкъиге-латт массаза а ком-мунисташ В. Л. Зелимханови Т. Х. Халиновн — трактарно-полевод-чески бригадай бригадираш Исра-илова Халипат, Манаев Авлау — механизированни звеньяй звенье-войш, свинарка И. Т. Полехсина, шурий-товарни ферма заведующи Мусаев Сайд-Ахьмад, тракторист Айдамиров Джамалейла, кхыба-раш. Совхозе сийлене къахьегам я коммунистически къахьегама кхо коллектив. Полла хIама вIаш-тIехьа долаш сацна чет.

Цуица цхьана, отчетни докла-дах йолча пренешка къамалаш заьраша ньххача тайпара, партий-ни комитета балхаца цIенхаш-тара кхоалзамбозарам а за. Нахь юкъе бу организационно - пар-тийни политически болх мел а балийта, партийни комитето (хин-на секретарь нов. Мальсагов) кIе-зига пайда ийпаб боахамен финан-совии гIулакхашта тIахьожам лоаттабара Устово сенача бокъе-нех, хулпал во даьа профсоюзни, комсомольски, кхьча обществен-ни организацешта, залкъа конт-ролераша, администраце гIула-кхашта тIахьожам лоаттабара бо-къе чакхйоахача комиссешта, кIезига теркалбаьб къахьегамхош-та кхетам бадара, социалистиче-ски яхь йоаржара лаькъера пар лоархIам шийн практически балха тIа царех кот гIертолга яьан. Уж ерригга хIамаш бахьан долаш фи-нансови аламаш ... [illegible] хаьь моттигаш я.

— Укх шера, — аьлар нов. Зе-лимханов, — укх хIеххара массаш шера эггара хьалха пла-нагIа лийрхIачул 2,3 процента со-циалистически лектарех 7,3 про-центи кIезигагIа да яхьан гектара тIара чудена ка йола илат юкъера лаьрхIача. Лаьцкъам лохагIа бо-лаш хиннача 1968 шерашна кийр-дича деррига чудена хлат (хьаж-кIаш йоацаш) 2,4 эзар тонн кIе-зигдениях. ХIана а вIалла аьт-тетьа а пайда эпаш боахаме хьай-бай продукташ яхарен кийчъярен резервиех а. Паччахьалкхенга дулх лохкара бархI бетта план 66 процентя шура йоткара план 79 процента мара кхоачашъяь яц. Юртбоахама производстве хьалха-латтача методашта церра пропа-ганда яра парткомо кIезига пайда эц дуккхача агитаторех, пропа-гандистех, политинформаторех.

Къамалаш хьоаша тевкал ца деш долаш хьалха латта, сакхе-тамагIа бола болхлой, инженерно-технически болхлой, интеллиген-цех бала нах къаьст-къаьста хьа-хорждаш парте хьаяьуапара бу болх санна дола лоархIаме дош а. ХIана хьона це во сетт. Шоаг дукха юкъагIа вернгаш а 5 сага мара тIаххийттавац партоорганизацеш. Ххьа на боахара бан коммуни-сташа, къаьстта КПСС членний кандидаташа бу кхетама болх а. хIаьта из Iагь царех цхьабарий авангардни лоархIам лакхбара. Нов. Аверьянов, Джамбеков, Хачу-каев, Хаджимурадов парте членийн кандидаталла хьачуийцабар уж дисагIбарех хилараьх тарра. Иштта да а лор на. Цхьабакъда, парча бе боагIача тайпара болх ца бар бахьан долаш уж дукха ха аьлаехьа партерганизацех дIахаьдар, члена ски взносаш хьа ца телаш сайпар. Гайсумов, Махмудов, Магомадов, Власова, Дерезов шоашкарча ба-хах пайда а эпаш дулаш дара, партийни производственни дис-циплина телхаяра наькъа тIа бахьнаб, хIаьта из бахьан долаш хьалхара кхоь парте членалара дIавахьккхар. Парте членалла кан-дидаташа болх во бем хилар хьа-хьокх цу берритамех а 50 процент кандидатски стаж тIехъяьина хи-лара.

Лакхе белгал мел хьа а кхьдо-ла а кхоачамбоапараш бахьан до-лаш партийни комитета нийса кратикх ньй, хIаьта отчет дукха жькагIа це бара болх во а лаьр-хIаб.

Партийни комитета керда со-став хержай. Парткома секрета-рега хержав нов. К. А. Барна-ев.

А. ПАЛЬЧАК,

КПСС Урус-Мартана райко-ма организационно - партий-ни балха отдела заведующи.

БЕХКТОККХАМЕ ХА

Массехк ди мара дисадац Ле-нински дешара шоллагIа шу дIа-доладала. В. И. Ленин ваь 100 шу дуза ди юхетIертача хана де-лалу из.

Малгlабика районе партийни организацеша лакхача боараме чакхбаьккхаб кердача дешара шера кийчо яра болх. Дешара кердача шера тха районе поли-тически просвещенеи системе болх беш хургья 26 юккъьенцарь политдешара школаш кружока-ш, марксизма-ленинизма ларрий 42 школа, партийно-боахама ак-тива цаI районни школен цуа совгIа марксизма-ленинизма лар-даш Iомаергйола 23 семинари.

Комсомольски просвещение си-стеме болх беш хургья В. И. Ле-нина биографи Iомаю ятт кру-жок, «Партех лаьчача беседай» кхоь кружок, «Круголов» яха кхоь кружок, «Прометей» яха кхоь клуб.

Политически просвещене мас-сайолча звеньяшка Iомадеш хург-да В. И. Ленина къаьст-къаьста балхаш, комсомольски организа-цешка дIахьорга «Ленински уро-каш».

Предприятешка, учреждешка болх беш хургйолча 60 Ленин-ски халкъа школашка Iомаергья В. И. Ленина автобиографи цун 100 шу дизара хетаь йола ма-териалаши.

ГаргакхоачаI латтача Ленин-ски юбилея кхы а лакхбу комму-нистий, комсомольций, парте боапарий ленински теоретически тIехьале Iомаре безам. Цудухьа партийни просвещене системе кердача дешара шера шоай лоIа-нах В. И. Ленина произведенеш Iомаеш 10 семинар хургья.

Партийни дешара кердача ше-ра на ешша кийчо яь бахьинаб районе. Школай, кружокий, се-минарий состав комплектовани яь а пропагандисташ хержа а йа-стебаьппаб. Иштта дешара керда-ча шера 200 сага пропаганди-сташ, консультанташ, политин-форматораш хургба политдешара системе лакъа леацаш.

Оаха теркал деш В. И. Ленина произведенеш Iомаяра къахье-гамхой безам вIалла а па хинна-ча тайпара лакха хилар.

Цудухьа эшанеш дуи бола пропагандисташ, эггара хьалха шоаш хала беза теоретически а методически а лакха эшанеш бе-заш.

Укх дешиша «Политически просвещене системе партийни пропаганда ленински принципаш-ца ленински тIехьале Iомаяра опыти» яхача течих пропаган-дистий методически конференци хилар. Цул совгIа дешара дерри-гача шера хан-ханнахьа пропа-гандистий семинараш е белгал-лаш.

Хьалха заттаройн опыт шера-гIа дIайовзийтара гIулакх закх-дара лаьрхIа каст-каста цхьан-на белча пропагандистий занятеш юкъаргья.

Эггара бехктокхаме ха а хIан-зарьяр. ХIанз шхейнтача хана политически дешара кердача ше-ра кийчо ея дIадахана дисача кхоачамбоцачарашка хьежаш за тхо лоархIаме гIулакх сий-лена чакхдаккха деза.

Н. БОЙНО,

КПСС МалгIабика гарнона политически просвещене ка-бинета заведующи.

БЕЛОРУССКИ ССР. Новопо-лоцке хьалъе йолаяьй керда хи-мически комплекс. Шийн аргIан маьхера продукт — нитрон хьаяра белла хургйола нетро-акрилови кислота хьадеш хургья из.

ХIанз гIишлошъергьяшка монтажникаши шоай берррга эш тIе-баьйтаб кертерча объектий — 30 эзар квадратни метр дIалоа-цача нитрона керттерча корпуса, реакторни блока, теплообменни-кий узели оборудовани хаькхьа дIааттаь яккхара.

СУРТА ТIА: лараа тIа Iо-тIаоттаялеча цхьа колонна вIа-шагIйоалаш латт.

Г. УСЛАМОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»

2 гIа оагI., 27 сентябрь 1969 шу.

И. БАЗОРКИН

ДОАГІАЛДА ИЗ ДИ!

Віалла дукха ха а ма хьалхара Іадаташ «эргадахья товдарех» кердадараш юкъе доладарех хьакъехьа решена тІайнча дына товбай вихалаш Аьлте-Юрта вІашагІкхетарах дола хабар ерригачу ГІалгІайче дІахестта.

Хоаш ма дарре, Іадаташ—уж дІахьлийза дола, родовия феодальни строй боазене долча халкъий, обычей лерда тІа латтен боккхийча цаьха авторитеташ чаккхоекаш долей законаш да.

СССР социализм хьалхеш даьхача толамашец культура лакхъяларец шира́ча замах юхедиса гІулакхаш а цу дакъе советски законашта дукъала доле Іадаташ къаш а доалаш-доалий дІадаргдола хьал оттаду.

Мишта нийсдала йиш хиннайола вай хана Іадат «эргадакха» а цун накъешта шийг гІулакхаш леладелча хилча тІеднала а дакъхІа бола, шира гІулакхаш хьалдоаттаду нах корабар?

Массаиена а хоаш дола бакъдар да: нагахьа санна вай вахара моллагІча участке наха юкъе бу партийно-политически болх мелбилайтача, цига цу сакъате шоай гІулакхаш дІадоладу кхы тайпа идеологи леладераша, беатзла дьаца, кьаьнара Іалдалари дездаь деладераша.

Иштта нийсденнад хІанз укхаза а.

Халахете а, гІалгІашта цхьаера хІанз а дІадаьхадац дукха зуламера Іадалаш. ХІаьта эгара хьалхачча саІанна цареx дарчІа доагІаш да цхьа дехари урдув дахари.

Хьажьо боккха бола хьег уж дІйнаш баьаш долаш, кхетаду цареx дола дуави, хьла да уж да. Цхьабакъда, гучох, уж уІамаш кхетадаа цхьа гІулакх да, хІаьта пІендeнна цу Іадатех хьададар, цар дуладчи дляннена кІалхардалар — кхы да.

Машенна тІа кепатахача 10 пунктех латтача йоазон цаІа ахи сагІоаг уларсома хьалхашка, царех хІарапр вай быта, вайна юкъерчи гІулакхий, морала, этика регламент оттас гІеоташ я.

Цар шоаиккара дІадоладаь из хІама низ боацаш, кортa боацаш, нийса доацаш да. Из дукьала да советски законаштен моралаи.

Кхыметтел дуьнах чІоагІа тешаша Іамал еш бола нах а раьза хулалац безачен гаргачен наькъа тІаьехьашка кхолиах да ахара; безам бален торо илен вІешн сонгІаташ на телаоа, мари сесаги вІашагІкъастача хана, цунна бекке малла—мар е сесаг къоаста ца деш. Мааьра цІагІа мел йола хІама цІеньнь дІаяхьа сесага боккъо хилара.

Дукхача корреспонденцей авторашa «Сердало» газета тІа араяьннача «Мулаша законаш толладарь дукъала» яхача статьях лаьна шоашта хетараш дІайоаш нийса белгалдаьхад, цхьа лехари урдув дахари саина дола Іадаташ уж халкъа дукъахари саина дола Іадаташ уж халкъа дукъалахари, советски законодательство вIадайнача юкъе деиз дІадаьха йилар. ХІаьта а, вай мехкарча цхьалолча къаиаш, цу даькъе нохчашен гІалгІашен, боккхача даькъа хІанз а тІехьа леладу уж чархачи Іаьдалаш, уж законагІа доаташ хилар хьакхайлaча хана деиз шоаткъе итт шерал тІех ха яьнакле а.

Гучох, истина дІахайкадеш аттагІа да, из цхьа саккетам чу дужадара, чакхдакхара къовсам доаттабечул.

Вайна боацаш ба, масола доацаш тоддеча Комиссе чеккъбаьнкха боккха болх. Цхьабакъда, вайна-м цхьакха а хов: на" ха къалхашка гІеши кулгаш а дийна тоам баьча довхоел дуккхача тІехьагІа, къадлагІа, ІадатагІа алхха цуйнах мера бокъонца тешшаме цхьа битар а ца доарайлаш, хІаьта а вета а ахчанца дІабераэбаьб из машан. ХІаьта моттийта даьча цу тайпарча хІамашта дукъала цхьаккха къовсам доаттабаьбан. Цхьаь цхьан сагакритика яьи, довстам вакккарнаш кепайоазов тІа бехк а бовкхаш хьакхеккавац. Вайна массаценна а дика хоаш да, советски законаш кхоачашдара тьокхам тела безараш, кхетаче уІлеш хила езараш, керда вахар чаІхдоахараш хила а кердача тайпара баха а декхарийла бараш коммунистааш комсомольцаш хилар, мугІарерча болълоех уж бале а е хулголхоех бале а.

ХІаьта дукха бий вайна юкъе вай критика ош дола Іадаташ шоай бытте ца ледадеш дита нах? Партеи комсомолен члених дукха бий шоай мехкарий, йикарий маьре бохийтачи е къонгашта истий кхувалача хана вэтэ доаташ из даьрашІ. Цу чІамашка хьежий партийни организацей кулгалхой? Сона хетанох, урдув лавзрец къовсам лоатгамій беза цхьан агитацеи пропагандаи следствашца доаттабаь ца Іеш, советски законаш эгара хьалхарча аргІанна коммунистийн комсомольцийн лелалашка, вай интеллигенце делалашка, кхоачашдой хьожеш шенхаштта тІахьожам доаттабарий а. Вайга йиш а я, вай декхаранйла а аз ширача замах юхедиса зуламе гІулакхаш кхы къамаьл а доацаш дІадоахнига, керда культура хабара а довцаш, бокъонца чакхйоахараш хулга

кертахе къепска, Цхьа тІехьагІа мара кхычарсагІ хьалха цІаштІехьадаргаш из. Вай урдув дахара керттера бахьан да, нагахьа санна рузкъе ца доаш зІйнчача сага йоІ ехоеш, дІахо бехкабо цаьо йоаккхича хана вІашагІача сага цунах доаш хетаргдац, хьо-м вах... боаназ» сиавр яхаш тІехбеттан берrба, шир безем хуле, повкъа а доакаш да ютарахь, хІамс йайча цунах дугара хиле де дац, яхаш быкъ доалача хІамаех дол тийша хилар. Бакъда уж тайпа хІамаш цхьа санна дукхаза а хьанна моттигаш я. Тlаккха кхалсаг йоархари эмари заком а даь дІаоттадара йоа бехказло хила йиш йий дувеч?

ЙоІ ше яха эца маьре шийна везаччун мара, шийг хха ше юкза лаьрхІа вола сагтоьад дика ца гейзача. Тlаккха мара догдоахилга яц цул шийна дика гІулакхаш, ший вахар ирах долаш хургхьарга.

Сий доацача сеча массаза а коралдегІаргда сесаг йита бахьан. ХІаьта бакъахьарча саго шийг сесага сий дерrда, из йоа вси едадаь ахча бахьен долаш а ца деш, шийна из дуккхашдаь.

Тахан гІалгІай къамаьна юкъе леладеш долча, ширача замах юхедисача эгара воаІа долча чІуамет да цхьа дехихен урдув доелахен. Тешшаме ала йиш йолаш ях, цу зулам ей дерригача халкъа сагадоаласаь диаво, из цунна дукъалш хилар. Царех доала зулам массане а кхетадеу, цхьабакъда, общественна юкъе вІаш леладеча гІулакхашта ширадьнна уж чІамаш цІанчоча лелал, къовсам доаташ вай массана а.

ХІанз а боккха ба дуккхача хІане деза хьадоагІача хІаман низ. ЦаІ шоллагІчоа вІарахьеж, хІаьта айна Іалалаш вІаккорсвиг шийгаре дІадолале лоаш цхьаккха а ваь. Нагахьа санна цу тайпара нах болаш бале а, хІача чех сахьата уж кІазагагІа ба, нар йоккам хо ца душ бүе.

Вай дехар да зуламеча гІулакхех хьахьала нах дукхагІа хилийтар.

Сог йоаласча хана цхьанхьа корта а болаш дІаяхийта руакъаш (урдув) дукхача къонача наха мари сесаги хиина вІашагІхетара бокка дукъале а хиина дІаеттад. Сег болаш хилча массех шера цІа дІа а кхесе, «дІахьа сом» дехаш мехка гаьнагІа йолча районашка ахь бевел хул шегий бах. Уж цигa лехи дерригача дахьае вІаргагучча, сеціаштa хьалхашка аттача гІолла хьатІадена «вхча Іомехкадеш» болча хьалдаравша нийсбала гІертара.

Цхьабараш «хІамлаг тІайоагІа-моттигаша леха хул, цІена дог-уйла долаш болча кагийча наха дукхача хана ахча Іоаду, хІаьта а саг йоаласая хана юххера а докхарийла болх.

Цулуха да вай хаинахьа саг на йоаласеш маьре на болхаша нах дукхо хилар. ХІаьта дукха кагий нах сег йоалаяле хьалхагІа хьанийсьеннача моттиге харцахьа дел. тІаккха из бахьан тІехьагІа дехала барт ва.

МалагІа да вай ший йола тешаме воаза мар, е хІамах ка етта, кхааш нйду. Іаьдала къоал ду пайда хилар дезаргдолаш вар. Цхьаккха а ваа. Тlаккха уст-лас теркал хІана дац. хІаза хьажач массе тайпара совгІаташ, поаргаал нйеш, гІулакхаш деш доадеш дола найнийтара ший цІагІа чуухахча цунна мичара тІалена аз? Хьажац, ше нах боацаш йоІ маьре яхийта воал вьина ца аьлча, цунна из ахча миччахьара хе а шийга бала боацалаь. Эйлаюкъе зуллар кхер из ше. Наха хІама а дьина, шийна доаца эхь хилар кхер из. Цо йоах: массане а массаза а иштта дахь деши да из.

Со дог тийша ва, нагахьа санна дерригача къамах юкъара слод вІашагІа а теха, цига урдоки пхенахи дола советски законаш цІаькла а дІадоваийтаре, урдзан вайнийтара йоала кхийола хІамаши кху йоахартйоацаш, цхьа лехилга дутаргдолаш юкъара. дерригача къамин цхьа барт вІаштІехьбоалвое, — цул тІехьагІа массанена ловча хІаманна, цхьана баькха социяма бєррігача наха къовбалаь хьатІанийначoа дукъалларгволаш нагахьа саг коравоагІарг ца хилараx.

Аьлте-Юрта вІашагІкхейттараша даьча «сопамех» лаьца къамаьл хиннад са дуккхача нахаца. Царех дукхагІчар кхетадора, нига гІоттадьча дешаех цхьаккха а къовстаде низ кхоачаргбоалаш из гулъенна хиина тоаба ца хилар.

Урдув дІатакхара четтал—нига мехкарий мах лоабелга хьекхайкадьт, саг вийнача зуламкочо бехк бара меттел — цига соцам баьб, из хоаш саг вийнача маьвсоа гештдергдолаш а цхьабакъда ший беррагача дезалца из вахарах воха везаш а, хІана цьоча кийнача сага даьшта 5 йиър сом ахча лайа деза за ш. Цхьабакъда, иштта къаза оттадаь хІама кхыметтел цхьа декарах дола Іалата тІа а хІиаладаш вІашкха. Сег йоагІача-йолача тулаш бола саккердах дІабоаккхаш бола сицам и баьб нига, иштта хьалараш. а. кх. дІ.

Ловзца баьча, из «сопамаша» оалаш ма дарре, «дехьаьалах» хІама коралдь дац.

Вай хаьт вісагІьеная дІаттай кхалсаг йохкар-этар а маьре шоашкара сул яь вер а санна доал яхь тІаккхачалеш дола Іаьдалаш вІендаь дІадахара эша кІийле.

Уж кертера, массанена кІаьдахьаш шоай хо къоачениеа аз гІулакхаш беррагнеша цхьан хачча дІакховенига вІаштІехьдаккхарах дола дош бокъонца, дьрххІа уйла а вь кийсе деза. Советске законаш коммунистическе морала принципаш практически чакхйоахаш хилча мара торохургъяц из дош дувца.

«Аьлте-Юртарь сход» оалаш йолчоа цун сопамаштен бокъонца йола дерригача къамен сход вІашагІкхолига дукъалдаь уха деза вай, зуламеча гІулакхех цІендена хьекадара. Из мероприяти чаккхьакха ела хелена сакхі, цун дикагІаола традица, исторически опыт, хІаьта иштта... лоаркІаме моттигаш нийсъелча гІалгІай къаме массаза а ший кхелацея дІахерча из эрчие ювзаеннa бола бешен дІа-юха дагдоалаш тІайна, хІаьта цул тІехьагІа тешшаме вхоачашть хилар тІе кхе а деш.

Вайна хоз 1810 шера, гІалгІаша Буровача крепость улача гул а бейна кавказхар хьекхоллаш боакш йоаккхул вай тална мел боха нах бенаш тІара хІашигача сага хайтара уж цІаякха а бал из йоалитар дег чу хьажар.

Хсав, дог гІоалоагкаш йола, патриотически традица [illegible] цунаш кхаьласхей. Долакха-Юрта тІоа лаьтта 50 шу дезача дийнахь цар лаьрхІад, сайоерча ирасынашкана, Советски Эскаре гІулахх ал юоаш болаш. Долакха-Юрта кхерча, Советски Іаьдал бахьан лийтален байнача вай дай цІий тоатодех Іоккача дезача даьттан йоала шоашца хьола.

Цхьабакъда, ер а бошенах халкъа бута юкъенкъа гІерта цхьаькха «керда традиня» оалаш яр. Кхо шу хьалха Поккхача ЖІайраха алхха цаІ мара йоалча улицагІа хьалводар со. Хьалхашкахь, цхьан цІенна юхе, гочнахьа хьувеш нах а болаш грузовик латтар. Машина йолаеннача хана, цу тІа баьгІача къонахьла йІаьхто оал а йохийташ зикар доладир. «Таьзет» да аьнна хийтар сона, цхьабакъда, со гІалат ваьнна хиннавар. Уж мукъагІа мурдаш хиннабар, къелтдеш гІулакхаш леладераш, хьалагарa къехта гуш дела дохарах хоалаьнабь ца а Іеш, шоай ритуал саг доагІона-йолача [illegible], керда вІашагІкхейттана маьрех сесагеш цар таргарча къадал тахарерча эгара совдатгІа дайча дера гІейгІайг тахиг дав хьувза. Каграхой чехтбана ба. Цар бора бар [illegible], [illegible], бехам баа. Цхьабакъда, царех цхьаине а кьонахчиа хилахар из хьимастю соцэе а [illegible] вла доагІар ала е: нагахьа санна шоаш иштта, къемаrдийнахь шоай синош белех дахара ламнзаш на деш даха кхерам дале, оаш ли шоашта леладе из гІулакх. хІанза цара даха дІадолалалза долча тхова, къоначарна юкъе ца а гІеоташ. Сагото тхоашта тІахьаьнача деношка—гІайгІа ерга оала, хІаьта иразерча, гІаддугача деношка— тхоай дега ма лоа сакъердаргда оаха, дерригача кхеча халкъашта санна.

Вай кагдохой беррігаш цхьана а царех хІаравар къхастанкъаьсте а хьонийцача, цар массйна хийлоа лелалн дІайоахкалургйоаца дукъале а хиина дІеотта деза хІанз а тІехьа тьальрьяьнна хьувзача боадони цхьамехстааш цаьнь тІа.

Аьлте-Юртарча кашмашка вІашагІкхейттараш дагабехача соиа гу, дерригча къамен мкъара дешаш цига вІашагІкхейттараша къестаде дезаш ца хилар. Цар лаьрхІачоа общественность яла йоагІача тайпана дукъаляьнийд, хІаьта цар леладечча нийса мах а баьб реакционни а лаьрхІа. ХІаьта уж деша къамо ше къовстадергда. Лол тІахлхача доамашта, деши латтача вай дегагІоалени сагоговни цу тешашта гуччахьа, гражданске тІема тоговлий дезача кашаш тІа дагІача аламбекъашта гуччахьа йизза бокъо йолай йола Деррича халкъа юкъара сход вІашагІа а кхийтта, республикерча ерригача общественни организацей, юртий, дерригача тайпий къамаьа а къона а мел бола сийлахьа викалаша а лоаллахарча халкъашкара бахкача хьаьшаша а вай кхача цхьа дехарами урдув дахарахи деррига къам хьакхалаш йолча Антига рaьза хиина кулгаш къадамдоай сийрде а гІеловгаш а дола де нацста доагІаргхиларга сатувеаш ца со.

Ерригача юртахкарча мехкараша дІахьалхаина а бехина дош лургда урдоки... доааталахи дохка а доккаш шоаш маьре хийтарча цІакхха мешар хург на баш тха. Ерригача юртахкарча кагийча наха дош лу саг йоалаяр ахчанца беча доастамча маьхашна чІоагІ ца а деш, шоай дего къовбальеш йола саг мара ца йоалаз.

Цу дийнаь цу метте хила а мет хааш уйлаех мукъалоль, дукхаза зуламаш дальтерз на къчесаш, маларо бохабйараш юкъе боацаш, доахаш малеш, локхаш вишараш, деш халкараш дола тьалхара сег ярхар.

Цу дийнахь вІашн кулгаш дьла деза хІана а юкъе лоацаш долаш долча девосача тайпаЙ викалаша, дадаь-яаао юкъедаргдоацаш озабсам боашаш деррйгача халкъо беогба цар мешар.

Цу ден сийле шоай иллешка екаргья илланчашен поэтамен.

Цу дийнахь хІаьа шоай барак эгара хоагІа йола цІефай тохкартч дашиеи иоаношен.

ТІехьенашта даим дегаиь латтаргда из да, вІашерейи боадонера вайга кхаьчача эгара халагІан вІецагІан йолчу тІехьарйнех хьаль мукъаьаьаьна сийлахтоихаа ди саина.

Доагіалда из ди!

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГІУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

(Начало статьи выше, в тексте И. Базоркина)

Б'ан шу дааьнад. Кавказа лоамашта тІехкалдабем аб Іазьамате боккха кхерам, Октябра къорІаьнарш дІадахара кхераш тІаттесш хиннад Деникина эскар. Цу уезарча хиха, герге баьча тІахьехамагІа, Серго Орджоникидзе кулгалла. гІалгІай цІаькха а гулбенаб шоай дерригача къамен сходе. Мочкъий-Юрта юххерча гуша гешахьерча шаьра эре дІалавца вІашагІ кхийттаб ваараш гешрабьарна. Юртийн гІиайн викалаша Сергона дош деннад, шоаш Советски Іаьдал къовбалаь тІа маш хилаза а из бахьан долаш шоаш цІаккха юха на боалаш къовсам лоаттабергхиларах а. ХІаьта кІайбараш чухьла зуча хана — шоай дош хувшазао гІалгІаш. Юкъача йоккхийча тоний таташе, юрташ йоагаш ургІухача цІерий алаша, революци бахьан долаш шоай силон дІаденчна турпалий керлача лахьтанта юкъе кхомавна ургІатахача взараш долча кІайча аламбекьаша — кхы тІа а чІоагІа доза къовсаме гІайттача шаф даьал.

Юрташ лоаоеи даьттараш доомаиьяхь тІехьашка баьлар. Цара цхьона бахр большевистски комиссараш, Къилбаседа Кавказерча Советски Іаьдала кулгалхой. Цига, Доачи атагІа, цІаьхка а гулбелар гІалгІай, дерригa шоацця тІавтта тІулахкаш дийна а дийна сецам бир: контрреволюцена дІтІо а кьахетам боаша — йизза котала нехкалча къовсам лоаттабоЯ Массане а цхьана аь из решени эза и хьалала къастегаш волча хІара доамадлоз, хІаьта из кхоачеш а йир. ТІалгІа партизаний ловхашка шоай кое бахьа лоарХІабенаэ корогалаш.

Из хІанз дагалехача бакъахьа хІамаз? Дя, хІана аьла таханара гІалгІай а иштто шоай дикагІа йолча тоалигашта тІемкие ба, хІаьта, нагахьа сеега зулаше гІулакхаш иоттал, уж леладеза бола нах а бехие беи йола решени негигача къамо тІазие — из тайна решени дукха а дукхагІа болча гІалгІашта боккхача лоархІаме хургья.

Зулеме Іаьдалаш дувлача а дІакхоседа а тана хьаллаца еза йоле йиш йоадоаджеш. Царех да эгара хьалхарча ағІанна, революци паргІатон бахьан шоай ваккар дІаденнача дакха кхоапурй, цІакхха уж бил ца болийташ, сий дар. Гражданскиґем даьттага шерашка паргІато бахьан баьча нийсхон тІем тІа венача хІара бІухоу кашa юхе дакха аламбекъа боагІа гІалгІаша аьнна байракалг юкъе а аІаш.

Вай комсомола сийлахь дахар да ерригача юртиашка турпалий цІеракха юха маьхлахар, йолача законегІа дахен керда вахар...

Доазол дуьнэра

ПНР, ЧССР, ГДР пачхьалкхашкий доацош вІашагІкхеттача улле «Турув мза электростанци — Польски Халкъа Республика эгара кхомагІа ерах цаІ. Цунна йоа бадаг — гІана боацош боаве тайша цІоо. 1971 шера из хьалъкхоначул гІеньагІа электростанца низ 2.000.000 киловаттага дІацовнаргба. ЦАФ—ТАСС сурт.

ДУНЕН МЕХКАШКА ГІОЛЛА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Селхан укхаза вІашагІкхийтар СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыков США Пачхьалкхен секретарь У. Роджерсеи.

ВІашагІкхийтача хана къайлагІа хІама доацаш гуччахьа дагабьалар уж советско-американски гІулакхий хьалах дола дешаш сенна, иштта шинна а оагІоно чІоагІа лоархІам беш йола дунен халкъашта юкъерча гІулакхий актуальни проблемаш а юкъейоагІаш долча дуккхача дешаех шоашта хетачоа.

ЛОНДОН. (ТАСС). Белфастерен Лондондерререн дукхагІа йола барркъадаш дІаяха моттигерча Іаьдалийн оккупационни бІунийн вІаштІехьдаьннадале а, Къилбаседехьарча Ирландела политически гІулакхаш лоадама хувналеннадац. ХьалхагІа а санка Къилбаседехьарча Ирланде йоккхагІйолча гроодий улицашка бІарг локкаш ингалисски салтий дел. Болфаста тайп-тайпарча кварталашка хІара дениа цІилетаю бомбаш лелх, юкъ-юкъе довнаш ду вІашка.

Пайсли керта волча экстремистски протестантски лидераша гуччахьа хьакхайкаду, гражданскибокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттаберий мел баьнна а аьттув балийта раьза хила шоаш дага ца хилар.

ВАШИНГТОН, 25 сентябрь. (ТАСС). 3 миллион совгІа бола американхаш йоазув-дешар ца хоаш ба, Лос-Анжелесе ше къамаьл деш из хьакхайкадир просвещене министерства викало Джеймс Аллена. США-ра йоазув-дешар ца ховрах тІа-тІа алсамбувлаш аьтт аьлар цо, мехкарча болх беш боацача кагирхоеж нийсса вІаш хІана бац дьина барааш лерттІа йоазув-дешар ца хоаш хилар белгал а доаккхаш.

Аллена хьакхайкадир, США-ра йоазув-дешар ца ховрга дІадаккхара проблема къовстаелга «Бетта тІа саг Іехоавечул таьнна халагІа хургхилар».

ПНОМПЕНЬ, 25 сентябрь. (ТАСС). Камбоджийски довзошка дІахо а агрессивни гІулакхаш леладу американо-сайгонски бІуво, Камбоджа суверените территоре бІарчали тІалха а деш.

Кхмер Пресс агентства баьча хоамагІа, 27-ча августен 2-ча сентябрен йоккхий топаш чуйийттай Свайриенг ахача провинцерча камбоджийски территоре районашта. Тхорчаше за даьл буддийски пагодаш, Чопаш яьй буддийски монахан камбоджийски шин ахархочоан.

КАИР, 25 сентябрь. (ТАСС). Египетски эскара фесгарча тІема кухьаларча подразделене сраван кхы а израильски цхьа самолет чуийтай — укх тІехьарча йиь кІиргагІа 16-гІа.

Египетски тІема акхало бахча хоамах, моттигерча хана 1-30 даьннача хана Суэцки каналі фоберча египетски тертагинарча фазий позицешта доа чуде вІаша хинной массекк израильски тІема самолет. ОАР-а зенитчикаша дрдаь чуийтача кхы а цхьан агрессора самолетаца дахкъай цхьаь тІема сает. Фегара доа чуде уІебахка воек юхебисарий, кхар тІема акхало, ОАР-а фегарча доазонна араьхеда бийдар.

АЛЖИР 25 сентябрь. (ТАСС). «Владимир Ильич Ленин, Октябрьски революци, ІарбиЙ Малхбоале» — иштта оалаш я Алжирерча советски культурни центре еша йолаеннача лекцей цикл.

Алжирски столица кагирхоаеи общественностои чІоагІа уйла тІайоахийташ яр ленински лекцеш. Уж ешача хана хьувкх В. И. Ленина вахарей гІулакхийн тайп-тайпара ханаш ювцаш дола документальни художественни фильмаш.

Цу дьаха хаиа центра фойе хьокха оттаь латт французски Іарбийн меттала кепатеха араьла Ильича произведенеш. ЧІоагІа уйла тІаозай я выставка.

ПАРИЖ, 25 сентябрь. (ТАСС). Образование, Іилма, культура деший хьакхехьа ВІашагІкхийттача Къаний Организаце (ЮНЕСКО) лаьрхІад Венецера, цу итальянски город-музей район вІашагІ кхетад ааш, хьабакъда, харданза форда бояраш дакхлуш вилар бахьан долаш кхерам гІабеса йола культурни ценностан кІалдарйовхана хьанаре дакъа лаца.

Париже аргІанара сесси дІайолаьча ЮНЕСКО Исполнительни комитето массана раьза а юлаш организаце генеральни директора Рене Майона тІаьдилла 1970 шера ноябрь тІехьа ца йоалийташ Венеця кІалхаръяккхарна юкъара раца оттаеча. Итале правительства новкъостал деча.

Къьолта безача мукъа йолчеи эгара хьалхарча аргІанна кІалхаръяха ехаш йолеи городаш монументий, гражданскийн религиозни дІаний список кепатеха арайоаккхаргья ЮНЕСКО-с.

Цу цхьан хана ЮНЕСКО-с дІеъа лоацаргда 1966 шера хІай тІадаьнна зе хьийттача Флоренца культурни учреждениешта модернизаци еча.

НЬЮ-ЙОРК, 25 сентябрь. (ТАСС корр.) Городе Кливленда негритянски организаце кулгалхочов Эванс Ахьмада ве суд ярл дукъаларе болаш чІоагІа берждаш аьтт США.

Эванс Аьхмада лаьнавар 1968 шера 23 июле Кливленде негроаш хьайнача хана, Городе хьайна иия тоІабет хиннача полицейскех кхо саг вера бехке вора из.

Кхметтел процессе прокурора «Эвансе цхьаккха саг вийнаа аьна дІахоякха цхьаккха хІама дара раьзж бахьан, доацаш зер Эванс бехке ваш хилар. Цхьабакъда ерригІа а расистех латтача присяжней жюре бодке вир из, ве суд а яйтар.

Из дара дукъалара демонстрацеш хилар Нью-Йорке, Детройте, Чикаго, кхыча городашка. Шоай дукхал хилара лозунгаш а доаш городa улицашка гІолла чакхболар Детройтара дешархой. Яьр машаре манифестаци йолладеяь, тхьо совгІа саг дааьшар. Городерча школашкарч гІулахх кхоккаделар хичча занятеш соцце а ешаш.

ЛОНДОН, 25 сентябрь. ТАСС корр. Ю. Устименкос хьахоин:

Къилбаседа Ирландела юнионистски нарте парламентски фракце селхан могайр правительства оттаь реформий программа. Цу тІа ха Іаьдала моттигерча органашка хоржамаш дара хоржамий округий доазонаш юханийслар, цу хоржамашта юкъе дакъа лаца Ольстера беррйгача гражданашта бокъо яхар, бахача кахка тайп-тайпарча группашта юкъерча гІулахкий проблемий комисси хьаар.

Къилбаседа Ирланде гражданеки бокъонаш бахьан болабеннача болама дІадехадаш геттара кІезига кхоаду реформий программа, Англе цу даькъа эгара ирагІа йола социально-экономически проблемаш къоастаяра цхьакхча наькъаш а лехаш. «Къилбаседа Ирланде лаьрхІа йолча позномочеех дола закон «дІадахиха», лаьрхІа дола низаш — В» дІахийна дІадаха, къел, бе болх ца хилар, нах горнигашка бахар, шерра еш йола дискриминаци дІаякха, яхаш Ольстера къахьегамхоша вІадехараш хьалха а сенна, кхоачеш на деш дус.

Садайна дукха ха хьинача тІехьагІа протестантски экстремистий бандаша цІий Іо а мехийташ дола дов хьоедир йоакхадга анлала Къилбаседа» Ирланде шоллагІча городе Лондондерре, из бахьан долаш цхьа саг вийнав,— массеxк сага хьал човиаш вай. Лондондерре гражданским обороне ассоциаце лидерех волча цхьанне аьлар, городе «Іаальмате чІоагІа кхерамe хьал этта». Лондондерре католически гетто— Богсайде хьахулаш аьтт керда беррниаш.

Бахача цахагара ухача лоткъаннашка хьожаш йолча лаьрхІача комиссера укх тІехьарча деношка иштта дола лоткъамаш 1000 гаргга кхаьчад. Цар тІа дуац Іаьдалое ингалиски эскара оккупационни доакъой командованен гуччахьа хьал а лоаваш, гІо а деш гераица нийчъеннача бандаша Къилбаседа Ирланде отдадь террорен кхерам тІатессарен хьал.

ЧЕЛЯБИНСК. Укх шера Челябински тракторни заводера массеxк эзар болхло, инженерно-технически болхло хургья партийни дешара сете дешаш.

Семинараш, школаш, кружокаш вІашагІьеэка аьннай заводa парткоm, опыт йола 200 пропагандист хержав. Философех долв учебникаш Іалашдеьд, В. И. Ленина биографи пехай, КПСС историех дола тоаа кийдош хьабомаш кхьчад библиотеке, могадеш долча литература антранаш кийчьваьй.

Сурта тІа: партийни дешара сете деша багІерашта литература къоастедеш йоаля ЧТЗ парткома библиотекарь Т. Г. Власова.

Б. Колесникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХИЙЦЦА ХЬАЧУЭЦАРГЬЯ ХЬАЖКІАШ

Кастта тха вагопуняэта хьахча йоалургъя кІайча, ІамагІал хьажкІех етта машинаш. Тха склазашка хьачудена хьот тешача кулгашка кхаьчад бал ахархоша. Из тешам ца йоабайта гІерт тхо.

ХІанзалца ма дьнча тайпара кийчъю оаха цу гІуллакха тхоай пункт.

Хьалха вІеши дукха зевнатера кеа йлау Іайча. дІаоттале кхы моттиг яц аьле соцайора оаха хьаьуха машинаш. Кхерар тхо, кхо Іейоассаль хьажкІаш шийг ханнахь чакхьяха а на кхувш йоар. Кхаьнайнаь чакхъяххал мара хьажкІаш дІаоттаь моттиг хилалар уж чуеца йолаеннача хьалхарча деношка. Ахархой раьза хилацар.

Укх шера кхача тайпара ди гІулакх. Ардакхех біаь тоин чуйола шей тайпара дин баьб оаха. Массанахьара фо а кхеташ дозсар йолхаш кхо ди доахкаргда цар цу ча ідаш. Кхы а 100 тоин чугІоргІолаш шербаьб къахьа доа а. ХІана кхо біаь тоин йода цу чу. Доацца аьлча, хьалха санна кох Іейоассальчул тІехьагІа аргІанаш йоахь а душ латтаргьяц укх шера кхацкара тхо долча хьажкІаш.

Цу доашкара йолхаше а хІана хьаьль яла йоалича сумлица чу гІергья уж. Цу чу кІалхара а тІера а дІайда фо хьачудотйан уж йоалаьеча реактивни моторо йарадаьеча уж фуаллбахача беррабана чу дІачутергья 100 тоин хьажкІаш.

Фу найиа дурба тхова а ахархоита а цу гІулакхе? Хьалха доагІача тайпара тхо іунах да нІаштІехь ца дахарах пунктехь сиача хьажкІай девал йоара, хІана сахьат, ди цасаза дала дах а душ. Нагахьа санна хьалхарех сортах лаьрхІа оаха уж хьайнача (фуна хьажкІаш) дц нах баха беар тха совхозашта. Тlаккха тха коа йлаш массеxк ди дахкха на цар дикал геттара лоадора, моллагІча, кхоалатІча сорта тІа боалар уж. Цунга хьежжа дая хулар оаха уж дІеш юха боахалаштта дІалуча хана тхоиц хьалур. Цулукьа тхоашта хургдола зе дага а деаллаш мара уж хьашна йиш хиланар уз. Тlаккха совхозаш раьза хилацар, оаха хьаьвхуб хьажкІаш хьалхарча сортах из цийг оаш моллагІча сортах хІана лоархІ уж, яхаш. Уж а бакъулура, тхо а хара дацар.

Из шелаз кхы уттаргьа тхавен царпен юкъе. ХІанача тІехьагІа хьаккхьача хьажкІай дикал лоз ца йоллийташ царна Іунах за йиш йолаш за тхо.

Цхьаькха а да. ХьалхагІа тхога хилараx доала за а доа. Коммоозерахь, кІазгхьера сенене дІа а тхаш уж хьахкха едаш хулар района совхозаш. ХІана из гІулакх оргалерга. Шеча хиршиех етта сунейна, из дахие дийна доарч дарах къочъябекаш уж хьажкІаш лоатгерча бола совхозашта. Баркал ала деза из гІулакх дахьошта, хІаьта уж тха болхлой, плотникаш ба Ведаикен Иэрвил, Аьмиерю Салман, механизатораш Халумбек Хьамиурд, Горчханов Хьамиурд. Царна цхьана цу болхашна дакъа лоцаш хилар цехаша тайп-тайпара болхаш деш бола Долсиева Леша, Плиева Баьк, Плиева Маклайхам, Горчханова Зейхан, кхйбераш. ХьажкІаш хьакха йолабнаьннабашь боала гІерташ хьажара къахьат цар лоархІаш объект — сушилка хьальеча.

Къахьегама обсерво лакхьара чІоагІа коменостах дерга тхоа дукха за йоацаш аньча шин вагонозагрузчика а. КьалхагІа кхоа саг везар тха къаьарча загрузчикаша бохх бе. ХІана керда сеапашта цхьаьна мара заш. Цар дикка абайрхь кхамоголено ошара де.

Х. ...
Назрановски ...-совхоза Юртара ...

«СЕРДАЛО»

КЕРДА СТИХАШ

IАНЕВ Махмад-Салах

ЙОКЪАЕННА ГА

Ханьа йистте сеIа йоккъаенна
га,
Ший денхар хьоачашца хьаьг
Хьалаттад гонахь дувца
хьона ха,
Ткоай нана лорорга, хьана.
Къехьийгад гаьно хадале
вехар.
ТIехьлонна йитай цо ший такь.
Доа сона цо га гаьигавна
аьгар,
Тешиенна дале а гIоа хIана.
Лаьттай из миха бухь сеттош
дуьхьал
ГIоттанна ший кьона гаьнаш.
Лаьттай из ерзаш, Iоашита
духьал,
Малхара ший фу хадар кхераш.
ДоагIаргда иза дe га даьтта
йоалаш,
Дай-нахна из сайте санна.
Латтаргьа лестам цо кхеь
вожаш,
Ца хетеш йIаьхача хана.
Хьаина хоа цун фух беш
хургйий бIарга,

Земанта ший бераат тохаь.
Хьоина хоа тIехьехо
бувргбий гIарча
Цун Iаиаш, гIозьаьяна елаш?

●

ГАМБОТОВА Леема.

СО ЮХАЙОАГIАРГЬА

Со я тахан гаьнача йоккъа
йодаш,
Хац со мха мада йоагIаргьа.
Лоамаш аттт хIанз сагота
тIехьахьежаш,
Царшр хьасташ сога
гIайгIа я.
Шо ма дий со кхеьхр, ва са
лоамаш!
Ва са маьлхе доага,
жовхьараш!
ХIанз лоаьт шо селла
маьлхара даха,
Дийна лоайш санна са
доахаш?
Дукхе да са укх лоам чу
нахьъаш.
Укхаза я са ерриге кхоачарае.
Сагот ма де ва, са доина
лоамаш,
Сагот ма да, со юхайоагIаргьа

ГIалгIай багахбувцамцара

КЕРТТЕРА ДАР...

Моцаргlа-моцаргlа, ништа во хlа-
нае хьо, хьина шийга хьаттача,
кховзтхьен кхоь бахьан довла-
даьд цхьан сага.

— ХIаьта доацца хьача мишта
хургдар из, хьина шiаьиза а хьат-
тача.

— Сайна доина даь ва, — жоп
деннад.

— Из да а да хьона кертгер-
дар, — аьхад вокхо.

МАЛАВ ИЗ?

Сага кхолхав тха, ма дiаволла
йола, хьина вена сагата мурдий
тхьамада хьииад моцагlа: докха-
хьалара ва ця е лохакхалара ва?
Лакхера вале, цар йоккха йоах
дулха чiегвагаш, лохера вале...
цар-м чорва а юайна дiабохийт
вах.

ДИКА КЪОНАХ МАЛАВ УКХАЗА?

— Хозза нахе воазаш, цiи
йоаккхаш, наьха гIулакх доагlаш
дика къонах малав шуи юртаг —
хьина шийга хьаттача, из жlале
цiи-м хайна тlа я, хьинад йоах,
тхьание.

МЕХКАРИЙ ТХЬАМАДА ЖОП

Замелха болцаш хиинаб нах.
Мехкарий тIеболча вордана, мех-
карашна багаш, къамаьлаш деш,
мозий санна гонахьа хьувзаш
хиинаб хьыха тоар-баьреш. Из
Цорга а дайна, мехкарашна
тхемаьл тасса дог эттад замел-
а болхача боккхийча наьха в.
боккхагIчаоаш ыдда лаьца кагий
ах вордана гаьна баьнаб. хIаь-
а боккхий нах мехкарашна
хьамаьл ца болабеннаб. Цу гIу-
акха мехкарий раьза хиинабца
Iа кхетта е дахь боккхийчар
хьамада мехкарий тхьамадега
хиинад:

— Хьанех, во цхьа хиина хIума
увдаргда хьона. Къона цу уст е
ежа хьувзагIара дос дахьаш воа-
лаш хиннав цхьа Iеърка гIалгIа.
Хьонача истарашта яллийса вор-
да хьал ца йоаккхалуш воалаш
хиинав из. Юхе гIолла тIехасала-
а сага ший къьнa уст а божа
ьалъяьккхий ворда.

Шийга деча къамаьла цаIаи
айзача мехкарий тхьамада жоп
еннад.

— Къона шера фоарта тIара
укъ Iодоаллаше, лоаза а даьина
даже даха хургда, хIаьта къьа-
е уст кхы дIабаха е ца могаш
чух хьехадеш илла хургба.

НИШТТА А ХУРГДАЦ...

МоцагIа цхьа кхаькахой цен-
баьинача бисаб, йоах кохарах
деже саг а волаш беш овдаш
боаккхаш нах бийча. ДIа тIа а ба-
ха, мо къаза нах бе ераш, хьо хIа
я рейа беш вахаш боахх-ах
ераш, аьтта, дукха воаллачо аьн-
нах йоах:

— Массаза а хургдац ишта.

ДIа цхьа ха-зама яьнча, цу
нахь хезад из тота воаллаваьр
мехка паччахьалла хержав, аьна.
Цу мехко а бахе хьаттад цар
паччахьага:

— Даьллахьа, хьо ма варий
хьав хана ночарах вежа беш
хийтар, хIанз паччахьа мишта
хиннав хьох? Тхьовра санна жоп
хиинад вокхо:

— Массаза а хургдац ишта.

Кхы а тоьла ха хьинчуа
Iехьаргla хезед наха паччахьа
синав, аьна. ТIаккха цун кашa
Iа бахеб уж. Чурта тIа йаадь
хиинад:

— Ишта а хургдац.

Дукха ха ийале уж дешаш
кьлеш чурт а Iодежа хиинад.

Тулдаьр МАЛЬСАГОВ Або.

ШОАТТЕДЕН [illegible] ОАГIУВ

Цу шера дика хиинаяр Мухтара ший ховрча беша дIайийна тьаккIаш. Шортта ялат а дайъад доалхана Iай тоьала гIалам а дьлар.

Иттех гаьи ворда тIо а дилла, доалахарча казакий станице а бах-да, хьажаIех хийна кIа деоз Мухтара — илх гади дииэе. ТIаккха из Коасе тьара яхьа дихьар.

Боашм боашшаш бошка бол боахаш яр. ший доалахьа аьа къамата тиша хьайра а йолаш. ЛиндаргIе яхаш хиина Коасе. Жувр охьаш хIара хьажаIий ведара гIа-ра цхьа сахь мара ца доагIача ши сахь доаккхар Коасе. Юртхой раьза бехар цуна чIоагIа.

Шийга нана барт беттарах, уж серданах ютайолаш яцар Коасе.

— Шоай безал бене, ма кхаьхьал укхаза хьажаIаш, — белар цо эгIазвахачига. — Со-м, дадара, ма шоана вIалла сагота.

Фу дергдар наха, Коасе яр мара сорогача IиндаргIе кхы хьайра ва хилча?

— Жувр увргбоаним, ше къаьстта цIена чутассадахь ер Коасе, — аьлар Мухтара. — Цхьа дика кIа доллоа тара да яр.

— Дадара, тоссаргда, — тешам белар Коасе. — Ше къаьстта чу а тоссаре мад, мехкараша хьекха пудар санна, кIаьда эхьва Iо а отторг мад.

Цхьа бутт гарга ха яьлча, кIа аххь дахинад, аьна. Коасегара хоаш а бела, ший гоаз дIа а ежа хьера вахар Мухтар.

Коасе хьачуэ тIехьагIе Мухтара ялх гаьи кIих пха гаьи хьоар хиинадар.

— Ер даьсса гаьи а хьа да, — аьнна, дида латтачарна дIатIа-вкоссар Коасе ялхагIдола даьсса гаьи.

— Аьъ, ер мара цхьа доешаша? — цецваьлар Мухтар. — Кулг хьенкха пашдоли ведар чу-йолаш ялх гали кIа ма дарий аз дьога дIадекнар-м.

— БIеха дар из, Мухтар. ЧIирбаб дукха йоаллар цох. Цудухьа чич а дукха даьлар. Цу тIа а хьажаIаш мо овтаре а хилаа кIа.

— Мишта хилаш из овсаре, ва Коасе? Ахьар-м хлета фийг-буртиг кагегIа малй дукхагIа ма хулий.

— Дадара хилац. Сона дикагIа хаьий из. Iоьатал хьажкIий фиги кIиа буртиги — дукхагIа сенах доал хьожаргва хьо ахьар. — Ше хьинар бекьте. хьа а кIиа. цхьа хьажкIий фиги цхьа кIиа бурги-ги кхерийца аьтар Коасе. — Хьажал хIанз: дукхагIа дий хьажкIий фигах дьинкар?

— Воккхал яхьI — моттийта ецваьлар Мухтар. — Из сона вIалла ха а хича хойкад. ТIаккха, дукха яха хьо, Коасе, цхьан ведара чу масса хьажкIий фиги масса кIиа буртиги бода аргдарий Iа сога?

— Ай, хьан лавхIад уж? Кхы фийгаш лерхIаш а эгIац со укхаза.

— Аьъ, из ца хоьш-м хила йиш яц ткъаьх шера хьаьр тIа бода бень саг.

— Дадара, хац сона-м.

— Ай, ва Коасе, — геттара тIавийозер Мухтар, — хьа цIеха а ма хиинавий кьаьрзо, хьа маьр-да я, хьа маьр-даь-да а хиинаб, ма йоахий, хьаьрхой. Шун цIев нах-м хьаьрахьехой гоьба дархIа йиш йолаш ма бий. ХIана хац хьона ведара чу масса фийг хож?

— Хац ма яхий аз хьога! — дорхо цIогIа техар Коасе. — Фийгаш доарIаш вIаш со укхаза, няха жувр-хьоар Iохьаш я со! Хозий хьона?.. Хьай хьоар а ийце дIагIод укхазара. Хьона ер тай-толакх дувна мукъа со-м яц!

— Даьша жIали хилда са, со а-м вале мукьа. Хьабал Iайха совленна яйца бол.

— Совленна хIама яйцаш аз. Сайна боагIа бол яйцаб.

— Хьона мел боз боагIа дIаала аз хьога? ЛадувгIалахь хикIар-хIар мурдейвал, тхоа ладар укхаш ба, паIар-сенагI Iодежа дадоал. — ДIавравьлар Мухтар, цуииа тIехьа Коасе а эрахьлар.

— Айахь, апар-м цаша во цхьара дьинна, ма дий хьа, ва Коасе, — йоахар Мухтара. — Эшшехь, ер оарц — берига боахка а бенна ма бий ер-м. Ер чергойньм чугIорг ма йий хьа, ва Коасе, еррига хьайра а. Ишта а ешита а. Коасе, цхьа из дуIа дилла мара кхы ха-юкь ца хьайра чуяха-м.

— Дукха да ма йий ер йола,— дика кхетацаь Коасе Мухтара дувцачох. — Тамаш ма мурьхлар а, вар йолаш а.

— Коасе, хьаьа са хьоар — ас

КОСТОЕВ Iалихан

Коасе хьайра

ДУВЦАР

ка... Кулг хьенкха йолча хьажкIий ведарах, Коасе, тоIа ца беш бухь баьнкха ведар жувр б.ал, хIаьта кулг дьенкха ведар кIа эхьача, тоIа а деш бухь баьнкха ведар хьоар хул.

— Хьоар мел доал хац сона, — кхадеовале елар Коасе Мухтара къамаьл, — бокхьа жувр-м бухь баьнкха ведар хул.

— Ай, цудухьа хьо дIакхетаc ма воалдий со, ва Коасе. ЛадугIал дIахо... ХIара ведара тIара цхьа сахь бол боагIар хьона е, верита вьлча, цхьа сахь бол Iа тIера дIайийнача ялх гали совгIа хьоар хила везар са. Ай ялх гале совгIа а ма далара ер. Пхи гали ях гали-мукъагI дита везаргдарий Iа?

— Iа фу дуйш хац сона, — вIалла барта йоагIаш яцар Коасе. — ДIа-м хьинад хього аламий меттала: бIеха дар из кIа, чIирбал дукха йоаллар цох, дувча хьежжа чич а даьнна. Кхетацой хьо?

— Iа хьаалар яйда бий, ва Коасе, хьо хьоалуаш хилча?

— Со цIоккхо лийнаш харц! Волел укхазара!

— Даьна жIаьи хилда са, гIоргаале, дилза гали хьоар Iоца отталойя-м Iа.

— Кхы хьона дале хьоар дац сога. Из дIара аз бола яйна ша ведар еше.

Къийсар Мухтара Коасеца, къийсар ший гIаз довлиа. Ший мел дола хьакъал, ший мел йола маькарло оарцагIйоаккхаш дийцар. Бакъда хьоар хьалургдолаш-м яцар Коасе. Юхьера а, кIаьд а венна, кхы дуйше къувсе а ца могаш, Iаьда бIара Мухтар ше метта ваьлча. ТIаккха хьоар чу гIолла дIа-юха а хьеша, шортига йистхилар из:

— Е хьайра я яц хьа-м, Коасе, дика.

— Дика яле а, во яле а, ший йолчоа мегаргйолаш я хьона ер-м.

— Хьажал, цхьан оагIорахьара йист а хьина ба кхиьве. — вахаш Коасе хьинар вIалла теркал а ца деш, шийдахо дувцар Мухтара, — дуIа дергда хьона, — мекаре лийхар Мухтара.

Даьлахь, Мухтар, из дIа чура бол дIа а яйне дIагIад хьий, — меллашха жоп делар Коасе.

— Бол безан сона, са хьоара гали хьаль. Коасе, ца дойя — аз дуIа дергда хьона. — юта а хьоаставелар Мухтар

— Дац, дац! Кхы дац сога хьоар! — корзагIвьлар Коасе.

—Мегаьа хIаьта. Даьна жIали хилда са, хьо укхох деже-м ергьеце! — сецар гIаккха Мухтар.

Катехха ший ахи гали хьоар ворда тIа а далла, чуваьар Мухтар. Боал къовлабоаллаша сабар а дал, Коасе хьайра йолча юхавера Мухтар. Коасе цIаихаиза яр. Хьаьра гаьна йоашш аргIача тахй тIа а хьинна, ииияр тIара молла салот дуллаш стена, кхайкаш дуIа ше воловелар Мухтар:

— Воа-а-а, Коасе!.. Наха дика цIи йоаккхаш саг яр хьо — даза цIи йоаккхийла хьох Коасе!

—Iуйрийна лазам эша мел гIеттача хана, йнабазаш пандар а ле-кхаш, шийтIаша хахийолхийла хьо, Коасе!

— ДаргагIа доа дехкача дийнахьа когаш бетзана юрта го бахкха безаш. гIод кхетадда хьох Коасе!

— Деннен-бийсенна хьайра кхестийла хьо, Коасе!

— Боз боашаш ерригача юрта жувр ахьа безача кхоачийла хьо, Коасе!

— Хьайра сихьсицача хина дала хьаьо хьоазсим доькьдолда хьа, Коасе!

— Шига доацаш божа муръенка даьча санна. дала йожийбойла хьа хьайра, Коасе!

— Марта — хииа хуп а оалеш, хи чура жагIа буалба Iа, Коасе; эпьера — туvхарех дахь теза худар дуалла Iа, Коасе!

— ХIай везан-вокххан даьла, метта тIа моза уллаш, метта кIал лохьаж уллаш йолча укх Коасе ха ма алийталахь! Ховшше а хари дувча укх мумарахьара гучахь во дайталахь!

— ХIай везан-вокххан даьла, укх Коасе гIеладда хьувзаваш нола хьай кутIаьа дай Моасара Мухтар малх бIайхача, са сийрдача, дуача-молача хилийталахь!

— Къовбалдийя, дIаэцалахь ер дуIа, хIай везан-вокккхан даьла! Амии!.. ПатIихьа!..

Коасена меттел гонахьарча наха в дIахезар Мухтара дуIа. БIаргавайра гаьи тIара Iо а кхоссавенна, из дIавоодаш а. бакъда саго дутьоле йикзар цуииа: кхераш, арияла па юхьиа. Коасе а, ший тхьор чу хоба а енна. таккхача кыгIар, хIаьта доалахой в. Коасе шоашта дукхкхаза хоаро леларах, цуииа моллагIа волар аьлча а вокхьа хетаргдолаш бацар...

Iалахмате чIоагIа йух а хьекха, ша техар цу бус, Мухтараопига уйта Iо а хайша. цIаьхха даьинача хуIанга хьежаш, цхьеаца-шишпа оалаш багIар Мухтара, Iачия, Черсея.

— Даьна жIаьи хилда са, — аьлар Мухтара, — тховсара-м чугIоргьеш Коасе хьайра, вIалла ше харцаргйолаш яле.

— Из хьа дуIа, сигаленаша, къовбал а дахь хIаьйнад мсту сона, Мухтар, — воловелар Черсе.

— Са Мальсе дахача кашоа, дош ма дацар, мохо хоарьаьй, аргдолах, из хьайра чу ца яхийтача, — тIатехар Iазе. — Доадеc, гIо вай цхьа. Фуд-чукхьагI хьожарсдар вай.

...Iуйре Коасе хьера ена, даьттара хьонхий доахкаденна ежа тишa харт санна, еррига вIашагI а йоаласа, хьаьна уллар хьайра.

— Hоiiалн, са кьаин, — хьина ший гоаш тIа кулгаш Iотехар Коасе из туркаI шайна, бIаргагушшеэь, — Кий хьяхта мара да гIаьоагIаргвоашш тоаделар хьона со хIаьа-м.

Хьагулбелар юртарa нах Мухтара, Iачин, Черсея а барххар.

— ХIана фу хилар укхаьа, Коасе? — хьаттаа хьаьние.

— Шолха гур хиинад-ах, — маьлхаро йистхилар Коасе

— Коасе маьха хьакь дуари нах цуииа сердари да укхох дахар. — аьлар цхьан йоккхача саго шийда уллия даттача сесагага.

— Из хила а мег е сайсара Мухтара даь дуIа хила а мег, — аьлар вокхо. Коасена дIа а хьзаш.

ХIанз уара дагадоханзар Коасена Мухтара дуIа. КIархенна цуина бIарахьевжаь хьаьрта. Шийга Коасе бIарг тIаттача, шорттига из белчахьа дIахо а хьинна, лерге а вaха аьлар Мухтара:

— Коасе, хIанз хьалой Iо са хьоар? Даьна жIали хилда са Iа ма хьалой, укх сахьате хьайра юхаметтаж оаха оттаргьеш.

— Iо цIагIа да из, — жоп делар Коасе, наха дозаргдолаш, шортига. — Тховсара сарахьа, баьдийзоача хана, IовоагIаргда хьо. Берриге а хье дуьм, дадара, хурба укхох бахар.

— Дув бацар из, Коасе, дуIа дар из, — аьлар Мухтара, — ТIаккха фу ях Iа, ший метте юхаоттайол оаха хьайра?

— Оттае, Iа яххр да хьона.

Цаггача дIатохабеннача юртхоша юхаметтаоттайир Коасе хьайра. хIаьта сарахьа Мухтара ший хьоар сьзк а цIадера.

Цу хана дела соцабир Коасе ше совлеина баьла бол.

Дукха гоазаш сабери эхаш ба Джабраилов Лемайн Абиев Юсупен болх. Наьха юкъе кхувдача зуламхоица къовсам моттабу цар. ХIанзалехьа дукха хIамаш нагIдаьннад денал долча ции сержанта.

Дукха да йоацаш дар из... Цхьа зIамига саг тIевара вокххагIа вочча сержанте Абиевне. Урс тIаоттадь кхера а вь вхчен сальиги даьхкхад шийгара вен зIамигача саго аьна латкъар из.

Зуламхоша тIадувхаш хиинена барзкъе белгалонаша цар гIоасибати мишта дар аьна хьаттачуй тIаьхьагIа уш шиъ оерцагIбаьлар Абиев Джабраилов.

Эггара хьалха шоашца из зIамига саг а волаш бавар тIа бакар уж зуламхой сакьат дока баьиа хинерая дог доакиш. Дукха лийпао кхуше вайка тIамига саги цар милиционера зуламхо лохаш. Шьхьа кIалгIолла милиционера пхьошах ха тивар зIамигача саго. Зуламхой шийна бIаргагорах йоал сенал яр из. Зуламхочуни вайхачуни бIаргаш вIашкаьттар. Цул тIехьагIа милица шоаш лохаш хиларах чимйтта зуламхой фуннегIа дев а тьайлабоала дьайзар. Цхьабакьда тIехьа дар. Царех цеI яьцер милиционераша. Цучгара хьа а дахкха ахчен сакьати дIаделар цар зIамигача саго хIаьта зуламхой, урсаш хьа а дахьа, милица отделене дIаучувбигар.

Из тайпа масолаш кхы дукха а доаладе йиш я Абиевен Джабраиловен балхах лаьца. Укх шера ткъьах гаргга юке кхувдаь кхуй лийцаб цар, хIаьта дукхаза кисара хIамаш яха гIийрта зуламхой бехктохкаме эзоб.

Денгара денга лакхлуш йоагIа шин милиционера баша опыт, хIаьта хIазигIуш лаьт зуламаш а.

В. Юнненко сурт.

Тахани кхоанеи хурIда

27 СЕНТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIча культура Дворене: 12.00 — хургвоача бIухочун занята.

...Кирова цIерагIча культурах салоIамех парке: 17.00 — Баьшарча театре — химикий культура IIцен духовой оркестра концерт. 18.00 — Киволекторий. «Дукхха адамаш хIалаклача гергах нах лаьабара ларааш». Тематически кино гойтаргда. 19.30 — «Даьхе а Iэ

мил» яха документальни кинофильм. Iуйрийна 10 сахьат даьча даьа кхолкхаш оакхарийи леларий республикански общества выставка.

«Красный молот» завода культура ЦIагIа: «Дин хIанзароа вемена» яха декия. Документальни кинофильмаш гойтаргда.

Мехьха комбината клубе: 19.00 — Кхетам балара халкхьа университета занятия «Н. К. Крупскаяс дезала юкъе кхетам балахь» яха лекци.

Химикий культура ЦIагIа: 16.00 — «Тхо бегаш хиина а ца Iеш, хIааш тхо дешардой ца» яха берашта йола утренник. Школьни концерт.

Пролетбата цIерагIча культура ЦIагIа: «Ленинцара къамаьл» яха тематически сайре.

А. М. Горьке цIерагIча клубе: 17.00 — «В. И. Ленина образ художественни литературе» яха литературни обзор. Диалекторий. Сийлахь-доккхача вахара ларгош. В. И. Ленина биографи, 1903-гIа шу.

В. И. Ленина цIерагIча майда тIа: 19.00 — В. И Ленина цIерагIча культура Дворенца художественни самодеятельноста коллектива концерт. 21.00 — Хроникально - документальни фильмаш.

Н. К. Крупскийа цIерагIча культура Дворене: 19.00 — Документальни кинофильмаш.

Пийзлача натарий да. 19.00 — КIеранлийчахьара дешараш. «Коммунизм хьалхьечарна къовсамера КПСС стратеги тактикены» яха лекци. Тематически кино гойтаргда. (лекционни зале).

С. М. Кирова цIерагIча культурах салоIамех парке: мапимопгIечун Деина четадь совзерхамаш 19.00 — Баьшарча театре — Н. К. Крупскийа цIерагIча культура Дворепа художественни самодеятельноста коллектива концерт. 17.00 — Грознени гарнизона духовой оркестра концерт. 18.00 — Кинолекторий. «В. И. Ленин — социалистически пачхьалкхе хьакьа» яха лекци. 19.30 — «Маьлхо доагадаьр» яха документальни фильм.

«Красный молот» завода культура ЦIагIа: 11.00 — «Искорка» яха ленински дешараш. Тема — «Ильича бора ханара шераш». 19.00 — Машинашъечун Ленина хетаь сайре.

Мехьха комбината клубе: 17.00 — Франце гIолла кинонихьбар. «Париж — Париж» яха кинофильм гойтаргда.

Химикий культура ЦIагIа: 17.00 — В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш.

Пролетбата цIерагIча культура ЦIагIа: 10.30 — «Хоаний шоана?» яха берий утренник. 19.00— В. И. Ленинах долча литература обзор.

А. М. Горьке цIерагIча клубе: 17.00 — Унакхценой университета заняти. «Речи цуи профилактикех» яха лекци. Тематически кино гойтаргда.

КИМ-а цIерагIча клубе: 13.00 — Берашта дола киноутренник. 18.00 — Ленин вайца ва — кинолекторий.

В. И. Ленина цIерагIча майда тIа: 19.00 — чимикий культура IIцен духовой оркестра концерт. 21.00 — Хроникально - документальни фильмаш.

Н. К. Крупскийа цIерагIча культура Дворене: 18.00 — «В. И. Ленин изобразительни искусстве» яха лекци.

28 СЕНТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIча культура Дворене: 10.00 — «Революце тешаме къонгаш» яха берий утренник (кинозал). 18.00 —

ХIАМА ХА ЛОВРАШТА

ЛАТВИЙСКИ ССР. Республика дозанел гаьнна вроль цIе хаза да рижски витражистий балхаш. «Мкслa» яхача комбината гоадачаша хийчдача цар хозьо Советски Союза дукхача городашкара культура Дворецаш, синаториш, селоIе цIенош, музеиш.

ХIанз город Заполярнерча культура цIенна заказ кхоачашда болабеннаб комбината мастерсне. Художникий Л. Нурмиксан С. Масленковаи эскизегIа хьаьш йола «Октябрь» яха витраж 32 фрагментах латташ а 170 квадратни метр моттиг дIалоацаш е я.

Сурта тIа: «Октябрь» яхача витраже фрагменташ вIашэгIйоаш ба художникаш-витражистеш Вия Удрем (аьрдехье) Даца Шенинем.

В. Николаева сурт.

ТАСС фотохроника.

ХИЙ—ЙОАМАН ПОРОДА

Океана хида дIаийна да 8 миллион тоии доцув, иттаза дукхагIа миккаль, 164 миллион тонн дотув, 800 миллион тонн молибден, къаьстта дукха йод — 80 миллиард тонн!

Техника хIанзарча боарамо йиш хулийт океано хи чура дукха хIамаш еха. Цу гIулакхе цхьаза новкъостала йоагIа океана чура флорен фаунен ше а. Масала, ламинара беццовгIаш йод Iоаха кхоачаш а. Цхьа килограмм дозала поархIаш шин миллиграмма кхачанца кобальт Iоаха лангустайа.

АВТОМАТИЗИРОВАННИ БИБЛИОТЕКА

Делфтски университете (Нидерландаш) бола бе йоаекнай дуней тIа эттаоа хьалхара автоматизированни библиотека. Телефонни диска тIара кнингка номер хьаийцача тоьлам ба кхоачаш ер минут а хлалехьа деэгулг книжка хьехачара. Номер хьаийце алларца сердалон комо хреннище хойт эхаш доле том мича улл. Библиотека боккхочо къаьстта ший тойпарча лотока чу Iочухеш книжка. Хiаьта, нагахьа санна эшаш доль том ца хуле, катопташ вала хьеаьстта ший тайпара сигнал ...

ГАЬННА ХЬАЛХАРА ГА—ГИНКГО

Къулбе-Малхбоалеи Азе гIайоалаш я из. ХIанз дIайоалаш аттача, массааш миллион шу хьехерга денз иаьттан тIа йолеш хьайогIечо чегаттьа мера цо тулча гаьнех я из. Йовхораштe дика лоархIача молхеш санна пейда эц гинкго сомах. Царах юхейнса цхьа го хIанз я йолаш я 5 метр диаметри 85 метр лакхон е йолаш. Ираза сидовна я гинкго. Японе эггара хьалха мара сесаги гинкго шоеш вIашагIкуэтача хана кагийча наха мраза аьле цу дакъа деш юкъе гIолла ах доцчоа гинкго гIа.

БЕКАРГ

ХАШАГУЛЬГОВ Iалла.

БIаьсти...
Бекарга бутт...
Баллай баьшара байтогIе...
Бургаиах лоазаш доахк сов
Ийзаи...
— Ку-кук! Ку-кук! — ех дьуи
чу бекарг.
— Iалайт, фу йоах цо?
— Хьа масс шу даьинад дегт
цо.
— Сона?
— Хац сона-м. дIахаттал Iа.
— Бекарг, сона зетт Iа, са
масс шу даьинад?
— Ку-кук! Ку-кук!
— Хьо цо зIамига йиIиг яр
цо. — Йоах цо.
— ТIаккха?
— Ку-кук! Ку-кук!
— ТIаккха из йиIиг сийдай дьугIа яххача.
— Масса шу даьина хиинай из?
— Ку-кук! Ку-кук!
— ВорхI шу даьина яр, —
йоах.
— ВорхI шу-м са а ма дий.
Дешй, Iалайт? Со миссала хиинай-кх из тIаккха.
— Хиинай-те. Хьо хила езаш я
цо лехар, Ийза. .
— Яи даьра со-м! ДIахаттал
пунга: мишта еннай хьа йиIиг.
аьле. БIаргайча йоазаргйий
хьона из?
— Ку-кук! Ку-кук!
— Йоазарьеш сона, — йоах.
—ХIана? Даьра йоазаргьехх
ший йиIиг-м! Сона-м йоазаргьяр
сай теник...

— Ку-кук! Ку-кук!
— Са йиIиг цIаккха я сона
бIаргаеIизац... ВорхI шу хьалха
дар из... Фуъ дар сога из чу а
йоаллаш... ТIаккха из фуъ аз дикьа а дахьа дIэрцIирига бIена
чу диллар. ШирцIирилг да из
фуа чура хьаьдаххар...
— ШирцIирилгага дIахаттийта хIаьта... Цуина ховрга йиIиг
мичай.
— Ку-кук! Ку-кук!
— ШирцIирилга хац... ШирцIирилга йоах: «Сона хац хьа йиIиг мичай. Ше хьалхийна хьача
со долчара дIаяхар из. Кхы цу
хана денз сона бIарга а ейваз». Хьо хила езаш я са йиIиг...
— Яи даьра со-м! Хьай йиIиг хьалаха Iа. бекарг. Со сай мамий
я. Хьоволе, Iалайт, чугIорга
вай...
— Ку-кук! Ку-кук! Ку-кук! Ку-кук!
— ХIана фу йоах цо?
— ХIанз ехх из... Ма хьа да-кх
са, яхаш... Ма даькьаза кхелла-кх со! Кхыча воалоша шоай бераш шоаш хьаьхкхеду. Кхыча воаношта шоай бераш доац. Сона дилладац сай бер абса хьалкхеде. Сона дилладац сай бераш довза. Ма ираз дер-ах, сай доага а хоиш!... — уллуш цхьа бер-кIийгуьга!...
— Бекарг, ма елхе, ма елха. Со
я хьона хьа йиIиг. Со я хьона
хьа йиIиг!...
— Ку-кук! Ку-кук!

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грознени дукхагIча дакъе мохаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, къилбаседа-малхбузехьара гIаьхьача боарамe мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 10—15 градуси Грозне 12—14 градуси. Шоахьа йолаш хила я тарлу. Шолгача шин дени буси хувшалуш мохаш а йолаш 28 сентябре юкъ-юкъе догIа а делхаш, лостамаш хувцаш, даьгIо, гIаьхьхача боарама мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсешка 4—9 градуси делкхa 16—21 градус йовхал йолаш хила я тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

27 сентябрь

6.30 — Юрта Iуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашарош. 7.00 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетай обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.31 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Кърта хIамаш (нохчий меттала). 8.40—Керла хоамаш эргий меттала). 8.50 —Керла хоамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Грозне бIаь дийкаьа ашара ... (гIалгIай меттала). 15.30 — «...». ГIалгIай дакхарча классецка ... (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къаьсташ ...» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 17.15 — Ашараш. 17.30 — «...» (эрсий меттала). 18.00 —«Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — Ленинаь 100 шу хьахарга. Хьалха хиттарао яха —радиоолимпиада (гIалгIай меттала). 18.30 — Белама ... хьаахарашта ашараш. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.30 — Передачий программа. 19.35 — Кинонихьбархой клуб. 19.25 — «Спорт». Телевизионни спортивни журнал. 19.05 — Берашта. «Гаьнара мехкаш» яха художественни фильм. 17.30 — Кхоана маша. машаечун Ди да. 18.30 — Художественни гимнастикаа йола дуней чемпионат. Болгарера передача. 20.00 — Дуней хилларш. ... обозрени. 20.15 — «Большая руда» яха художественни фильм. 21.40 — Передачий программа. 21.45 — Доазал дехьара кино мастераш. Весте Тышкевич.

28 сентябрь

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачий программа музыкальни антракти. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинни некъ» газета обзор. 8.25 — Школе дукхеоачча ашарий концерт. 9.00 — Москва. 16.15 — Передачий программа. 16.20 — «ТIаьгIа ... » яха литературни передача (нохчий меттала). 16.40 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни ... ГIалгIайчийа радиобаьлусн (эрсий меттала). 17.00—Машинаш хьаерашта доле концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — «...» (гIалгIай меттала). 18.30 — РадиоладувгIархой ... доле концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.55 — Передачий программа. 13.00 — «Сийрда вIа бос бола парус». Лакхарча классийна деша бигIарашта йола программа. 13.30 — Тахан машинашъечун Ди да. 19.15 — «Шабода ...» телевизионни фильм (хьалхарча шолгагIча серии). 16.20 — Вахари ашараш. 17.00 — Художественни гимнастикаа йола дуней чемпионат. Болгарера передача. 18.00 — Ленина цIерагIча культура Дворецера передача. 19.15 — «Европа, событеш, ...». гIулакхаш. 20.00 — «Эфире — ...». «Эстраде ...» дуней ... фестиваль ... Софера передача.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; Юрта боахамен писмойн отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революции проспект. 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ02551. Заказ № 4094.